

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Випускна робота бакалавра

на тему

**«Організація процесу кредитування в комерційному банку та напрями
його вдосконалення»**

Виконала: студентка 5-го курсу, групи 5ЕФ

Спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Топух В.В.

Керівник: к.е.н., доцент Худолій Ю.С.

Рецензент: Дуднікова Н.В

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із

праць інших авторів без відповідних посилань

Топух В.В.

Підтверджую достовірність даних, використаних

у роботі

Топух В.В.

Полтава, 2023 року

АНОТАЦІЯ

Топух В.В. «Організація процесу кредитування в комерційному банку та напрями його вдосконалення». Рукопис. Випускна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, 2023.

Робота містить 96 сторінок, 21 таблицю, 13 рисунків, літературу з 71 джерел та 4 додатків.

Ключові слова: кредитна діяльність, кредитні операції, кредитна політика, банківська діяльність, кредитний портфель, комерційний банк, банківські послуги, автоматизація процесу кредитування, мобільний банкінг.

Мета роботи – дослідження поняття кредитної діяльності комерційного банку та визначення шляхів удосконалення механізму організації процесу кредитування як одного із основних чинників підвищення прибутковості банків у сучасних умовах господарювання.

Об'єктом дослідження є кредитна діяльність Акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк».

Предметом дослідження є теоретичні основи організації процесу кредитування в комерційному банку та основні шляхи його вдосконалення.

У випускній роботі досліджено питання організації процесу кредитування в комерційному банку та шляхи його вдосконалення на матеріалах АТ КБ «ПриватБанк», зокрема визначено основні принципи кредитних операцій та організацію процесу кредитування в комерційному банку. Був проведений аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», розглядалися шляхи вдосконалення організації процесу кредитування, зосереджуючись на можливостях кредитування через мобільний банкінг та визначенні шляхів удосконалення механізму кредитування для підвищення прибутковості банків.

ANNOTATION

Topuh V.V. «Organization of the lending process in a commercial bank and directions for its improvement». Manuscript. Graduation thesis for the first (bachelor's) level of higher education in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance» – National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Poltava, 2023.

The work contains 96 pages, 21 tables, 13 figures, bibliography from 71 sources and 4 appendices.

Keywords: credit activity, credit operations, credit policy, banking activity, credit portfolio, commercial bank, banking services, credit process automation, mobile banking.

The purpose of the work – to study the concept of credit activity of a commercial bank and to determine ways to improve the mechanism of the organization of the lending process as one of the main factors of increasing the profitability of banks in modern business conditions.

The object of the study is the credit activity of the commercial bank «PrivatBank» Joint Stock Company.

The subject of the study is the theoretical basis of the organization of the lending process in a commercial bank and the main ways of its improvement.

In the final work, the question of the organization of the crediting process in a commercial bank and the ways of its improvement were investigated based on the materials of JSC KB «PrivatBank», in particular, the main principles of credit operations and the organization of the crediting process in a commercial bank were determined. An analysis of the lending activity of JSC CB «PrivatBank» was carried out, ways of improving the organization of the lending process were considered, focusing on the possibilities of lending through mobile banking and determining ways of improving the lending mechanism to increase the profitability of banks.

ВСТУП

Банківська діяльність є надзвичайно важливою складовою економічного розвитку кожної країни. Банківське кредитування суттєво впливає на бізнес, зростання споживчого попиту населення, та його добробут. Саме банки в умовах ринку є одним із найважливіших елементів структури економіки щодо організації руху грошових і капітальних ресурсів. Разом з цим, здатність банківської системи створювати гроші базується на умові, відповідно до якої банки в змозі використовувати свої можливості щодо створення грошей за допомогою кредитування. Результативність діяльності банківських установ та їх фінансова стійкість залежить від належної організації кредитного процесу. Адже банківська система за допомогою кредитування надає можливість залучати тимчасово вільні кошти, акумулювати та ефективно використовувати ресурси з метою задоволення фінансових потреб реального сектора економіки для створення умов постійного обігу капіталів та забезпечення сфер виробництва, де виникає дефіцит. Від спроможності банків надавати необхідні грошові ресурси суб'єктам господарювання залежить економічне зростання та розвиток країни.

Кредитні операції є одними із найпоширеніших операцій банківських установ, адже саме вони приносять основний прибуток. Однак неповернення кредитів може призвести до банкрутства банку та іноді підприємства та фізичних осіб, що були з ним пов'язані. Тож через нестабільну економічну та політичну ситуацію в Україні, що впливають на ризикованість кредитної політики, можливі фінансові труднощі у банківській сфері, що робить дану тему актуальною у сьогоденні, та з'являється потреба у вирішенні проблеми вдосконалення організації процесу кредитування як одного із чинників підвищення прибутковості.

В економічній літературі питанням організації процесу кредитування в комерційному банку присвячено багато робіт. Значний внесок у розробку теоретичних і методологічних питань щодо розвитку кредитної діяльності банків внесли Мороз А.М., Дзюблюк О. В., Васюренко О.В., Прасолова С.П., Вовченко О.С., Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Череп А.В., Андросова О.Ф., Рябініна Л.М. та ін. Незважаючи на численні вітчизняні й зарубіжні масштабні дослідження, окремі аспекти організації процесу кредитування потребують уточнень та вдосконалення. Адже у сучасних економічних умовах в Україні питання подальшого розвитку кредитних відносин, у тому числі ринку кредитування, залишаються актуальними і невирішеними.

Мета бакалаврської роботи полягає в дослідженні поняття кредитної діяльності комерційного банку та визначення шляхів удосконалення механізму організації процесу кредитування як одного із основних чинників підвищення прибутковості банків у сучасних умовах господарювання. Поставлена мета бакалаврської роботи передбачає виконання наступних завдань:

- охарактеризувати принципи здійснення, види та функції кредитних операцій в комерційних банках;
- обґрунтувати організацію процесу кредитування в комерційному банку;
- дослідити особливості формування кредитної політики банків в організації кредитного процесу;
- проаналізувати фінансовий стан та результати діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- провести оцінку доходів, витрат та прибутку АТ КБ «Приватбанк»;
- здійснити аналіз динаміки і структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»;
- охарактеризувати процес кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк»: можливості та переваги для клієнтів та банку

– визначити шляхи удосконалення механізму організації процесу кредитування.

Об'єктом дослідження бакалаврської роботи є кредитна діяльність Акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк».

Предметом дослідження бакалаврської роботи є теоретичні основи організації процесу кредитування в комерційному банку та основні шляхи його вдосконалення.

Бакалаврська робота складається з трьох розділів, містить вступ, висновки, додатки. Методологічною основою дослідження послужили загальнонауковий метод, зокрема аналіз та порівняння наукової літератури для теоретичного підґрунтя дослідження, тобто при визначенні сутності кредиту, з'ясуванні природи кредитного процесу в комерційних банках і виявленні місця й ролі кредитної політики в організації кредитного процесу; абстрагування та синтезу – дозволили узагальнити основні підходи щодо організації процесу кредитування в комерційному банку; техніко-економічний аналіз – при аналізі динаміки і структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».

Інформаційну базу дослідження становлять нормативні та законодавчі акти України з питань організації кредитного процесу в комерційних банках; постанови та статистичні матеріали Національного банку України, результати наукових досліджень зарубіжних і вітчизняних учених з питань кредитних операцій комерційних банків; фінансові звіти комерційних банків; інформаційні ресурси мережі Інтернет, а також підручники і статті вітчизняних економістів у фахових економічних виданнях.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що запропоновані рекомендації щодо удосконалення організації процесу кредитування в банківських установах можуть бути використані при розробці і удосконаленні системи управління кредитними процесами, що в свою чергу, сприяє ефективному функціонуванню комерційного банку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

1.1. Принципи здійснення, види та функції кредитних операцій в комерційних банках

Кредитні операції для комерційного банку – важливий вид діяльності, що приносить основну частину доходу. Вони відображають сутність банківської діяльності та є однією з визначальних функцій банківської установи. Водночас кредитування характеризується кредитним ризиком, що також є основною загрозою ліквідності та платоспроможності комерційного банку. З огляду на це, при організації кредитних операцій кожен комерційний банк повинен докладати зусилля, спрямовані на мінімізацію можливих втрат від невиконання кредитних зобов'язань клієнтами [8].

Кредит – це економічні відносини між юридичними, фізичними особами та державою щодо перерозподілу вартості на засадах повернення і, як правило, з виплатою відсотків. Отже, це передусім суспільні відносини, що виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів на засадах повернення, строковості, сплати, цільового використання та реального забезпечення.

Кредит здійснюється у конкретних формах, які є способами існування процесу кредитування, що постійно розвиваються. Проте змінюється й їхнє місце у структурі економічних відносин. Кредитування – процес складний і багатогранний, що в умовах становлення економіки країни набуває нових та ефективних шляхів застосування й розвитку [8].

Кредитування є важливою складовою економіки та фінансової системи. Кредитування допомагає бізнесам здійснювати інвестиції, забезпечує

домогосподарствам можливість купувати житло та автомобілі, а також забезпечує банкам отримання доходів від процентів за кредитами.

Проте кредитування також має свої ризики, які пов'язані з можливістю неповернення кредиту клієнтом. Тому банки повинні дотримуватись певних принципів при наданні кредитів, щоб зменшити ризики та забезпечити стабільність своєї діяльності. Основні принципи здійснення кредитних операцій в комерційних банках представлені на рисунку 1.1.

Рис. 1.1. Принципи здійснення кредитних операцій в комерційних банках [складено автором на основі джерел [28, 34]

Тобто, основні принципи кредитування включають строковість, платність, поверненість та цільове використання коштів, відповідальність, раціональність тощо. Розглянемо кожен з них докладніше.

Принцип строковості є одним з основних принципів кредитування, який передбачає визначення строку кредиту, тобто терміну, на який клієнт бере кредит. Визначення строку кредиту має декілька аспектів, що повинні бути враховані банком при видачі кредиту. Перш за все, важливо знати мету кредитування, оскільки вона буде впливати на термін кредиту. Наприклад, кредит для покупки автомобіля має термін, зазвичай, до 5 років, тоді як кредит для будівництва житла може мати термін від 10 до 30 років.

Також, банк повинен враховувати здатність клієнта до платежів при визначенні строку кредиту. За здатність клієнта до платежів можна оцінити, на який термін він може брати кредит, щоб мати можливість погашати його вчасно та без порушення графіку платежів.

Принцип платності – це принцип кредитування, який передбачає визначення умов погашення кредиту, а саме – відсоткової ставки, графіку платежів, суми платежу, способу погашення кредиту.

Однією з головних умов погашення кредиту є відсоткова ставка. Вона відображає вартість кредиту для клієнта і може бути фіксованою або змінною. Фіксована ставка залишається незмінною протягом усього терміну кредиту, тоді як змінна ставка може змінюватися в залежності від руху ринкових ставок.

Графік платежів – це документ, який визначає розподіл платежів протягом терміну кредиту. Графік платежів включає у себе інформацію про розмір платежу, дату платежу, складові платежу (погашення основного боргу та відсотків), баланс боргу. Графік платежів є важливим інструментом, який дозволяє клієнту планувати свої фінанси та забезпечує погашення кредиту у відповідності до умов угоди.

Сума платежу – це розмір платежу, який клієнт повинен регулярно сплачувати за кредит. Вона включає в себе погашення основного боргу та

відсотків за користування кредитом. Сума платежу може бути фіксованою протягом терміну кредиту або змінюватися в залежності від руху відсоткової ставки.

Спосіб погашення кредиту – це спосіб, яким клієнт сплачує платежі за кредит. Спосіб погашення може бути різним – це може бути сплата в касі банку, платежі через Інтернет-банкінг, автоматичні перекази з рахунку клієнта, регулярні перекази, тощо. Важливо, щоб клієнт мав можливість обрати той спосіб погашення, який найбільше відповідає його потребам та можливостям [10].

Принцип платності допомагає забезпечити стабільність платежів за кредит, що дозволяє клієнту планувати свої фінанси та уникнути непередбачуваних фінансових обтяжень. Він також допомагає банку забезпечити стабільний потік платежів та отримання прибутку від кредитування.

Важливо зазначити, що принцип платності повинен бути збалансованим, тобто сума платежів повинна бути достатньою, щоб забезпечити погашення кредиту вчасно, але не повинна бути занадто великою, щоб не перевантажувати фінансові можливості клієнта. Для цього клієнт має розраховувати свої фінансові можливості на період погашення кредиту та вибирати ті умови погашення, які відповідають його можливостям.

Принцип забезпеченості вимагає наявності достатнього рівня гарантій, що забезпечують погашення кредиту, навіть у випадку, якщо позичальник не в змозі вчасно погасити кредитну заборгованість. Іншими словами, цей принцип передбачає здійснення оцінки ризику кредитування та вимогу наявності відповідного забезпечення для зменшення ризику неповернення кредиту. Як правило, таке забезпечення може бути у формі різноманітних активів, наприклад, нерухомості, цінних паперів, транспортних засобів, що дозволяє банку скоротити ризики своїх фінансових втрат у разі невиконання зобов'язань позичальником.

Принцип поверненості передбачає, що кредит повинен бути повернутий в повному обсязі в зазначений термін. Це означає, що позичальник повинен повернути не лише позичений капітал, а й відсотки за користування кредитом та інші витрати, пов'язані з кредитуванням. Цей принцип є основою банківського кредитування та забезпечує належне управління кредитним ризиком.

Банки зазвичай встановлюють певний термін погашення кредиту, який може бути короткостроковим, середньостроковим або довгостроковим. Крім того, можуть бути встановлені різні способи погашення кредиту, наприклад, щомісячні платежі, повний погашення на кінці терміну кредиту або погашення частинами в термін, визначений банком та позичальником.

Принцип цільового користування передбачає, що кредит має бути використаний позичальником тільки для певних цілей, які заздалегідь були затверджені банком. Ці цілі можуть бути різними в залежності від типу кредиту, але зазвичай вони пов'язані зі здійсненням підприємницької діяльності або отриманням особистого кредиту для фінансування певних витрат.

Банки встановлюють такі вимоги для забезпечення ефективного управління ризиками, пов'язаними з неповерненням кредиту. При цьому банк може відмовити у видачі кредиту, якщо позичальник не зможе забезпечити достатні гарантії цільового використання кредиту [11].

Банки зазвичай встановлюють певні обмеження щодо цільового використання кредиту, а також можуть вимагати від позичальника звітності про використання кредитних коштів. Ці заходи дозволяють банку контролювати, як використовуються кредитні кошти, та забезпечують дотримання зобов'язань позичальником перед банком.

Від дотримання принципу цільового використання позичених коштів багато в чому залежить своєчасність погашення позички, тому що тільки реалізація мети дозволяє забезпечити необхідні грошові потоки для погашення заборгованості [55].

Принцип відповідальності в кредитуванні передбачає, що позичальник повинен нести відповідальність за використання кредитних коштів і своєчасне погашення кредиту. Позичальник має зобов'язання відшкодувати банку всі заборгованості за кредитним договором в установлений термін.

Як бачимо, принципи кредитування є основою діяльності комерційних банків і допомагають забезпечити ефективне функціонування кредитної системи. Дотримання цих принципів забезпечує надійність кредитної системи і допомагає уникнути неприємних наслідків для банку і позичальника.

Пріоритетними завданнями кредитної діяльності комерційного банку є:

- забезпечення високоприбуткового розміщення коштів банку у гривні й іноземній валюті;
- постійний контроль над структурою кредитного портфеля та їх якісним складом;
- надання надійних і рентабельних кредитів; мінімізація та диверсифікованість кредитних ризиків.

У структурі активних операцій традиційно найбільшу питому вагу мають кредитні операції. Це пов'язано з об'єктивною властивістю капіталу спрямовуватися у сфери, де найвища норма прибутку.

У Законі України «Про банки і банківську діяльність» окремого визначення поняття «кредитна операція» немає, хоча зазначено що до кредитних операцій належать [3]:

- залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб;
- відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах; розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;

– здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені; надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

– придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог і прийом платежів (факторинг); лізинг [62].

Господарський кодекс України (стаття 345) дає таке визначення поняття «кредитна операція»: це операції, що полягають у розміщенні банками від свого імені, на власних умовах і на власний ризик залучених коштів юридичних осіб (позичальників) та громадян і визнаються кредитними операціями [4]. Відповідно до пункту 2 даної статті, кредитні відносини здійснюються на підставі кредитного договору, що укладається між кредитором і позичальником у письмовій формі.

Кредитні операції – це вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів шляхом їх надання в тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування на певних умовах, а також надання гарантій, поручительств, акредитивів, акцептів, авалів, розміщення депозитів, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу, видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій репо, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів із такої суми (відстрочення платежу).

Велике практичне та теоретичне значення має класифікація банківських кредитних операцій, яка сприяє розумінню діяльності банківських установ.

Класифікація кредитних операцій – це оцінка рівня ризику за кожною кредитною операцією з урахуванням фінансового стану позичальника, стану обслуговування позичальником кредитної заборгованості та рівня забезпечення кредитної операції.

Сьогодні не можна назвати єдиної загальноприйнятої системи класифікації банківських кредитних операцій. Різноманітні пропозиції класифікацій банківських операцій зумовлені різницею в критеріях, за якими відбувається та чи інша класифікація. Відповідно до статей 47 і 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність», до кредитних операцій віднесено [3]:

- операції з розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;
- організацію купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів;
- здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);
- операції за грошовими вимогами, надання гарантій, порук за грошовими зобов'язаннями;
- фінансування під відступлення права грошової вимоги (факторинг) та пов'язане із цим ведення обліку грошових вимог клієнтів до боржників, пред'явлення до сплати грошових вимог від клієнтів або від свого імені, а також інші операції, спрямовані на одержання коштів від боржника;
- лізинг.

Кредитні операції банків також можна поділити на дві групи:

- активні, коли банк виступає в особі кредитора, розміщуючи залучені кошти на власних умовах та на власний ризик (операції банків із вкладення коштів у фондові активи шляхом купівлі цінних паперів від свого імені, факторингові, лізингові операції);
- пасивні, коли банк виступає в особі боржника (видача банківських гарантій та поручительств за третіх осіб, операції банків з емісії цінних паперів).

Кредитні операції здійснюються банками у межах кредитних ресурсів, основними джерелами формування яких є власні кошти банків, залишки на розрахункових та поточних (валютних) рахунках, залучені кошти юридичних

та фізичних осіб на депозитні рахунки до запитання та строкові, міжбанківські кредити та кошти, одержані від випуску цінних паперів [62].

Кредитні операції можна класифікувати за різними ознаками. Основними класифікаціями є:

1. За строком погашення:

- короткострокові кредити, що мають строк погашення до 1 року;
- середньострокові кредити, що мають строк погашення від 1 до 3 років;
- довгострокові кредити, що мають строк погашення понад 3 роки.

2. За формою надання кредиту:

- поточні кредити (або кредитні лінії), коли банк надає позичальнику можливість знімати кошти з відкритого рахунку до певного ліміту;
- звичайні кредити, що передбачають видачу позички у певній сумі на певний термін;
- інвестиційні кредити, що надаються для розвитку бізнесу та інших інвестиційних проектів;
- гарантії, що передбачають надання банком гарантій за зобов'язаннями позичальника перед третіми особами.

3. За метою надання кредиту:

- кредит на споживчі потреби, коли гроші надаються фізичним особам на придбання товарів або послуг;
- кредит на придбання житла або нерухомості;
- кредит на розвиток бізнесу, коли гроші надаються підприємствам для розширення виробництва, запуску нових проектів тощо.

4. За валютою кредиту:

- гривневі кредити;
- кредити в іноземній валюті.

5. За способом забезпечення:

- кредити під заставу, коли позичальник заставляє якусь рухому або нерухому власність для забезпечення погашення кредиту;
- беззаставні кредити, коли немає необхідності в заставі [69].

Основними функціями кредитних операцій в комерційних банках є збільшення прибутку банку, надання фінансової підтримки клієнтам, підвищення рівня ліквідності банку та залучення нових клієнтів.

Збільшення прибутку банку досягається через встановлення відсоткової ставки за користування кредитом, що дозволяє банку отримати додатковий дохід у формі відсотків від суми кредиту.

Надання фінансової підтримки клієнтам є важливою функцією банківського кредитування, оскільки це дозволяє клієнтам здійснювати певні фінансові операції, які були б неможливі без отримання кредиту. Кредити також дозволяють клієнтам підвищити рівень свого життя, купувати необхідні товари та послуги, а також розвивати свій бізнес.

Підвищення рівня ліквідності банку є ще однією важливою функцією кредитних операцій. Банк отримує додаткові кошти від клієнтів у формі процентів за користування кредитом, що дозволяє йому залучити більше коштів та забезпечити потреби в банківських ресурсах.

Нарешті, кредитні операції є важливим інструментом для залучення нових клієнтів до банку. Клієнти, які отримують кредит, часто стають постійними клієнтами банку та використовують інші послуги, які надаються банком, такі як розрахунково-касове обслуговування, вклади та інші.

Крім виконання своїх основних функцій, кредитні операції також відіграють важливу роль в економічному розвитку країни, забезпечуючи необхідний капітал для розширення підприємницької діяльності та інфраструктури, а також для споживання індивідуальними клієнтами.

Крім того, кредитні операції забезпечують банкам можливість заробітку на процентній різниці між відсотковою ставкою, за якою вони кредитують клієнтів, і відсотковою ставкою, яку вони отримують за розміщення коштів в інших фінансових установах. Крім того, кредити

можуть бути використані банками для диверсифікації свого портфелю активів та зменшення ризиків.

Узагальнюючи, можна сказати, що кредитні операції в комерційних банках є важливою складовою їхньої діяльності. Вони забезпечують можливість отримання фінансових ресурсів для клієнтів, сприяють розвитку економіки та забезпечують банкам можливість заробітку на процентній різниці та диверсифікації портфеля активів.

Таким чином, кредитні операції займають важливе місце у діяльності комерційного банку. Вони включають у себе операції з надання коштів позичальнику на умовах строковості, повернення, платності згідно з умовами договору між кредитором і позичальником. Види позикових операцій надзвичайно різноманітні, їх можна класифікувати за різними ознаками та критеріями.

1.2. Організація процесу кредитування в комерційному банку

Незаперечним є твердження, що правильна організація процесу банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями виступають основою фінансової стабільності й ринкової стійкості комерційних банків (враховуючи те визначальне місце, яке посідають кредитні операції в портфелі банківських активів) [15].

Основою кредитного процесу банківських установ є дотримання принципів кредитної політики, оскільки чим повніше їх опановують, тим ефективніше діяльність комерційного банку з позицій забезпечення його ліквідності і дохідності.

Організація процесу кредитування в комерційному банку – це складний процес, що включає в себе кілька етапів. Для більш зрозумілого освітлення організації управління кредитного процесу банку між банком та кредитором

розглянемо етапи кредитування між потенційним клієнтом та банківською установою (рис 1.1).

1. Подання заявки на кредит: клієнт подає заявку на кредит в банк, зазвичай в паперовій або електронній формі. Заявка містить інформацію про ціль кредитування, суму кредиту та строк погашення. Також клієнт повинен надати інформацію про свої фінансові та податкові зобов'язання, а також про власний бізнес.

2. Кредитна заявка потенційного позичальника передається до відділу кредитування юридичних осіб, який комплектує пакет необхідної документації про клієнта. Крім того здійснюється аналіз кредитоспроможності клієнта: банк проводить аналіз фінансового стану клієнта, щоб визначити його кредитоспроможність та здатність повернути кредит. Банк досліджує балансовий звіт, звіт про прибутки та збитки, звіт про готівковий потік та інші документи, що дозволяють оцінити фінансову стійкість клієнта.

3. Відділ кредитування юридичних осіб готує запити до юридичного відділу, служби безпеки банку та відділу управління ризиками (ризик-менеджменту) і надає їм необхідні для аналізу документи. Відділ ризик-менеджменту здійснює оцінку кредитного ризику: оцінює ризик кредитування клієнта на основі даних, зібраних в процесі аналізу кредитоспроможності, та враховуючи інші чинники, такі як економічні умови та рейтинг клієнта. Ризик пов'язаний з можливістю втрати банком коштів, наданих клієнту в якості кредиту. Банк повинен оцінювати ризики пов'язані з наданням кредиту, такі як ризик несплати кредиту, та враховувати ці ризики при прийнятті рішення про надання кредиту. Оцінка кредитного ризику зазвичай залежить від кількох факторів, таких як кредитна історія клієнта, рівень доходу та заборгованостей, а також загальна економічна ситуація в країні.

Крім того, банк може використовувати додаткові заходи для зменшення кредитного ризику, такі як вимога страховки кредиту,

використання гарантій та поручителів, або вимога застави. Важливо пам'ятати, що збільшення рівня захисту від кредитного ризику може збільшити вартість кредиту для клієнта.

4. Служба безпеки банку, юридичний відділ та відділ ризик-менеджменту аналізують надану документацію та направляють висновки про ухвалення рішення щодо надання кредиту.

5. Кредитний підрозділ (відділ кредитування юридичних осіб) узагальнює всі отримані від служб банку висновки та готує представлення на кредитний комітет (кредитну комісію філії). За умови прийняття позитивного рішення на кредитному комітеті банку секретар кредитного комітету доводить до відома відповідні відділи про прийняття рішення до виконання. Зокрема, інформація доводиться до відділу кредитування юридичних осіб та операційного відділу, який проводитиме надання кредиту та оформлення кредитної справи позичальника.

6. Операційний відділ (відділ кредитного супроводження) оформляє відповідні документи і забезпечує складання та надсилання розпоряджень про видачу кредиту позичальнику [35]. Виплата кредиту: після підписання угоди про кредитування, банк видає кошти клієнту. Це може бути готівка або переказ на банківський рахунок клієнта. Клієнт розпочинає погашення кредиту згідно з умовами угоди, що може бути щомісячно, щоквартально або раз на рік.

У разі, якщо рішення щодо надання кредиту позичальнику приймається у філії банківської установи і при цьому виходить за межі встановлених для філії банку лімітів кредитування, схема руху кредитної документації є більш деталізованою, оскільки за умови позитивного рішення кредитної комісії філії кредитна документація подається також на розгляд у головний офіс банківської установи.

Процес банківського кредитування можна охарактеризувати як комплекс дій, пов'язаних з оформленням, видачею, обслуговуванням та погашенням кредиту.

Для більш зрозумілого освітлення організації управління кредитного процесу банку між банком та кредитором на рисунку 1.2 зображено етапи кредитування між потенційним клієнтом та банківською установою.

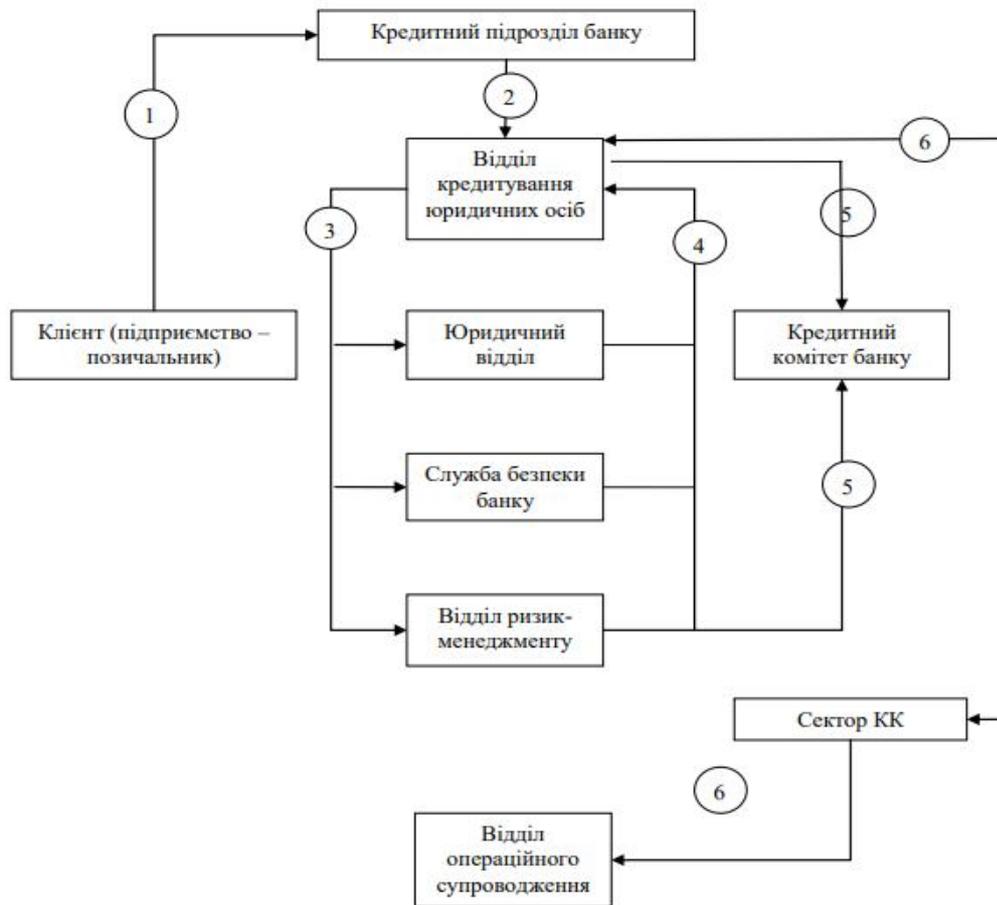

Рис. 1.2. Загальна схема руху кредитної документації на етапі ухвалення рішення щодо надання кредиту [35]

Система поділяється на складові частини – етапи процесу кредитування, що взаємодіють між собою та реалізують певну операцію, яка необхідна для досягнення поставленої мети. Серед українських вчених немає єдиної думки щодо кількості та суті етапів кредитного процесу, деякі з них виділяють лише 5 етапів, інші більш конкретизують, виділяючи 6 етапів кредитування. На думку автора, чим ширше та ретельніше розкрити загальний процес кредитування, тим ефективніше реалізується призначення кредиту. Тому в систему «Кредитне обслуговування клієнтів банку» доцільно

включити 7 підсистем. У межах кожної підсистеми взаємодіють окремі елементи, які є невід’ємною частиною системи [35].

Кожна операція банку повинна бути структурована, також мати законодавчо підкріплені дані. Основні законодавчі акти, які регулюють регламент дій та правильність видачі кредитів, представлені на рисунку 1.3.

Рис. 1.3. Основні законодавчі акти [35]

Згідно рисунку 1.3 кожен із наведених законодавчих актів демонструє правильність функціонування та видачі кредитування фізичним та юридичним особам. Ефективність кредитної діяльності банку безпосередньо залежить від того, наскільки якісно зроблено структурування процесу банківського кредитування, чітко визначено завдання на основних етапах цього процесу і функції працівників, що відповідають за проведення кредитних операцій.

Відповідно до рисунку 1.4. на попередньому етапі процесу банківського кредитування відбувається залучення клієнта і первинний контакт з позичальником, який проводиться працівниками фронтофісу. На цьому етапі позичальник звертається до банківської установи з обґрунтованим клопотанням (зверненням) на одержання кредиту, у якому міститься прохання щодо надання банком кредиту, зазначають суму, вид, цільове призначення кредиту, термін користування кредитом, забезпечення та максимальну процентну ставку. У разі кредитування юридичної особи нею

подається лист-клопотання, який має довільну форму, оформляється на фірмовому бланку підприємств.

Одним із прикладів оптимізації управління кредитним обслуговуванням клієнтів банку є кваліфікованість співробітників банку та інформованість клієнтів, що займає одне з найголовніших місць. Сьогодні права споживачів фінансових послуг захищені законом. Одна з головних новацій закону – обов’язкове розкриття інформації про реальну вартість фінансових продуктів і послуг.

Рис. 1.4. Етапи процесу банківського кредитування [35]

Зміни до законодавчого регулювання «Про споживче кредитування» передбачають [5]:

– право на отримання вичерпної інформації про умови кредитування перед укладенням договору;

- право відмовитися від кредитного договору протягом 14 днів з моменту укладення;
- право раз на місяць отримувати інформацію про стан виконання зобов'язань і розмір заборгованості;
- право достроково повернути кошти без додаткових платежів;
- право на обмеження розміру пені за простроченим зобов'язанням у розмірі 15 % від суми боргу та загальної суми штрафів і пені – половиною суми отриманих кредитних коштів.

Окрім того, Закон України «Про споживче кредитування» обмежує рекламні можливості кредитодавця. Сьогодні кредитодавець не може використовувати популярні формулювання щодо «безкоштовних» кредитів, кредитів «без документів» та інші вислови, що вводять споживача в оману.

Проблемні кредити та обсяги кількості проблемної заборгованості є діючою проблемою, оскільки частина кредитної діяльності в Україні імплементується великою кількістю боргів. Однак вирішення цієї задачі сприяло до внесення змін до Закону України «Про фінансову реструктуризацію» щодо діяльності з управління заборгованістю, розробленого у співпраці з ЄБРР.

Цей закон врегулює питання роботи компаній з управління заборгованістю та захист прав кредиторів, створить повноцінні умови для роботи з проблемними боргами.

Зовнішнє середовище включає необхідні умови для існування і розвитку системи. На систему «Кредитне обслуговування клієнтів банку» суттєвий вплив мають такі фактори: нормативноправове забезпечення; розвиток економіки України; сучасний стан банківської системи; потреба клієнтів у додатковому фінансуванні; рівень платоспроможності клієнтів; кредитні пропозиції банків-конкурентів [35].

Побудована модель системи дозволяє визначитися з необхідними органами управління банку у процесі кредитного обслуговування клієнтів на

кожному зазначеному етапі кредитування. Ефективна робота цих органів забезпечить банку успішне досягнення поставленої мети.

Процес кредитування може бути складнішим у випадку більш складних кредитів, таких як іпотека чи корпоративні кредити. У таких випадках можуть знадобитися додаткові документи та процедури, такі як оцінка нерухомості, збирання інформації про бізнес клієнта та інші.

Для ефективної організації процесу кредитування в банку необхідно мати ефективну систему кредитного менеджменту та контролю за кредитним портфелем. Також банк повинен мати затверджені політики та процедури кредитування, які дозволяють банку діяти відповідно до законодавства та забезпечувати високий рівень кредитного портфеля [52].

Окрім надання кредитів, банки також повинні відстежувати свої кредитні портфелі та здійснювати погашення кредитів. Банки можуть використовувати спеціальні програми та системи управління кредитами, щоб відслідковувати статус кредитів, сплачувати проценти та погашати кредитні зобов'язання в строк.

Нарешті, банки повинні відстежувати та аналізувати свою кредитну діяльність та здійснювати контроль за використанням отриманих кредитів. Для цього банки можуть вимагати від клієнтів звіти про використання кредитних коштів та проводити регулярні перевірки.

Крім того, банки повинні відповідати ряду законодавчих та регуляторних вимог, пов'язаних з кредитуванням. Наприклад, вони повинні дотримуватися встановлених лімітів на розмір кредитного портфеля та забезпечувати належний рівень капіталу та ліквідності.

Важливо, щоб банк дотримувався принципів відкритості та прозорості в процесі кредитування. Це включає розуміння та виконання умов угоди, пояснення всіх деталей кредитної угоди та процесу погашення кредиту, та дотримання стандартів поведінки, що вимагаються законодавством.

Отже, процес кредитування в комерційному банку є складним та вимагає від банку великої уваги до багатьох деталей та факторів, що

впливають на його успішність. Ефективна кредитна політика може допомогти банку збільшити свій прибуток та залучити нових клієнтів, але недбале відношення до кредитного процесу може призвести до значних втрат та проблем зі здатністю банку відновлювати свій фінансовий стан.

1.3. Особливості формування кредитної політики комерційних банків

Кредитна політика комерційного банку є однією з ключових складових його діяльності і полягає у встановленні внутрішніх правил та процедур, що регулюють процес надання кредитів клієнтам банку. Кредитна політика комерційних банків є однією з найважливіших складових їхньої діяльності. Основною метою кредитної політики є забезпечення рентабельності банку та максимального задоволення потреб клієнтів у кредитних послугах. Особливості формування кредитної політики комерційних банків можна охарактеризувати наступним чином.

1. Оцінка ризиків. Комерційні банки зобов'язані оцінювати ризики, пов'язані з кредитними операціями, щоб мінімізувати можливі втрати. Для цього банки використовують різноманітні методи оцінки ризиків, такі як аналіз фінансових показників, оцінка кредитної історії клієнта та його платіжної здатності.

2. Встановлення критеріїв кредитування. Комерційні банки мають свої власні критерії, що визначають, кому можна надавати кредити, а кому – ні. Ці критерії зазвичай включають в себе різні фінансові параметри, такі як кредитна історія клієнта, його доходи та заборгованість.

3. Встановлення процентних ставок. Комерційні банки встановлюють процентні ставки з урахуванням ризиків, пов'язаних з кредитними операціями, а також конкурентоспроможності своєї пропозиції на ринку.

4. Управління портфелем кредитів. Комерційні банки повинні розробляти стратегії управління портфелем кредитів, щоб мінімізувати

ризика та збільшити прибутковість. Для цього банки можуть використовувати різні методи, такі як диверсифікація портфелю, зведення ризиків, розподіл ресурсів між різними групами клієнтів тощо.

5. Контроль за використанням кредитних коштів. Комерційні банки повинні забезпечувати контроль за використанням кредитних коштів, щоб переконатися, що вони використовуються відповідно до умов кредитного договору та не порушують правил внутрішнього контролю банку.

6. Аналіз ефективності кредитної політики. Комерційні банки мають вести аналіз ефективності своєї кредитної політики з метою постійного вдосконалення та підвищення її ефективності.

Кредитна політика будується на основі загальних і специфічних принципів. Спільними принципами кредитної політики банку виступають: наукова обґрунтованість, ефективність, оптимальність, а також єдність усіх складових елементів кредитної політики. До специфічних принципів кредитної політики відносять прибутковість, безпеку і надійність [63].

Кредитна політика банку повинна бути спрямована як на зростання обсягів активів, так і на підвищення їх якості. Одним зі шляхів цього є уникнення проблемних кредитів, для чого необхідно звернути увагу на досконалість вивчення якості кредитного портфеля і кваліфікацію працівників, що проводять цю оцінку.

Формування кредитної політики банку здійснюється на стратегічному рівні спостережною радою банку в межах її функцій і відповідальності перед власниками банку, вкладниками та органами банківського нагляду. Важливим напрямом є визначення факторів кредитної політики банку (рис. 1.5).

Базово усі фактори які мають вплив та враховуються при формуванні кредитної політики банку діляться на 2 групи, а саме зовніші, які банк може тільки врахувати але не може змінити, та внутрішні, які менеджмент банку може змінювати в залежності від ціле своєї кредитної політики.

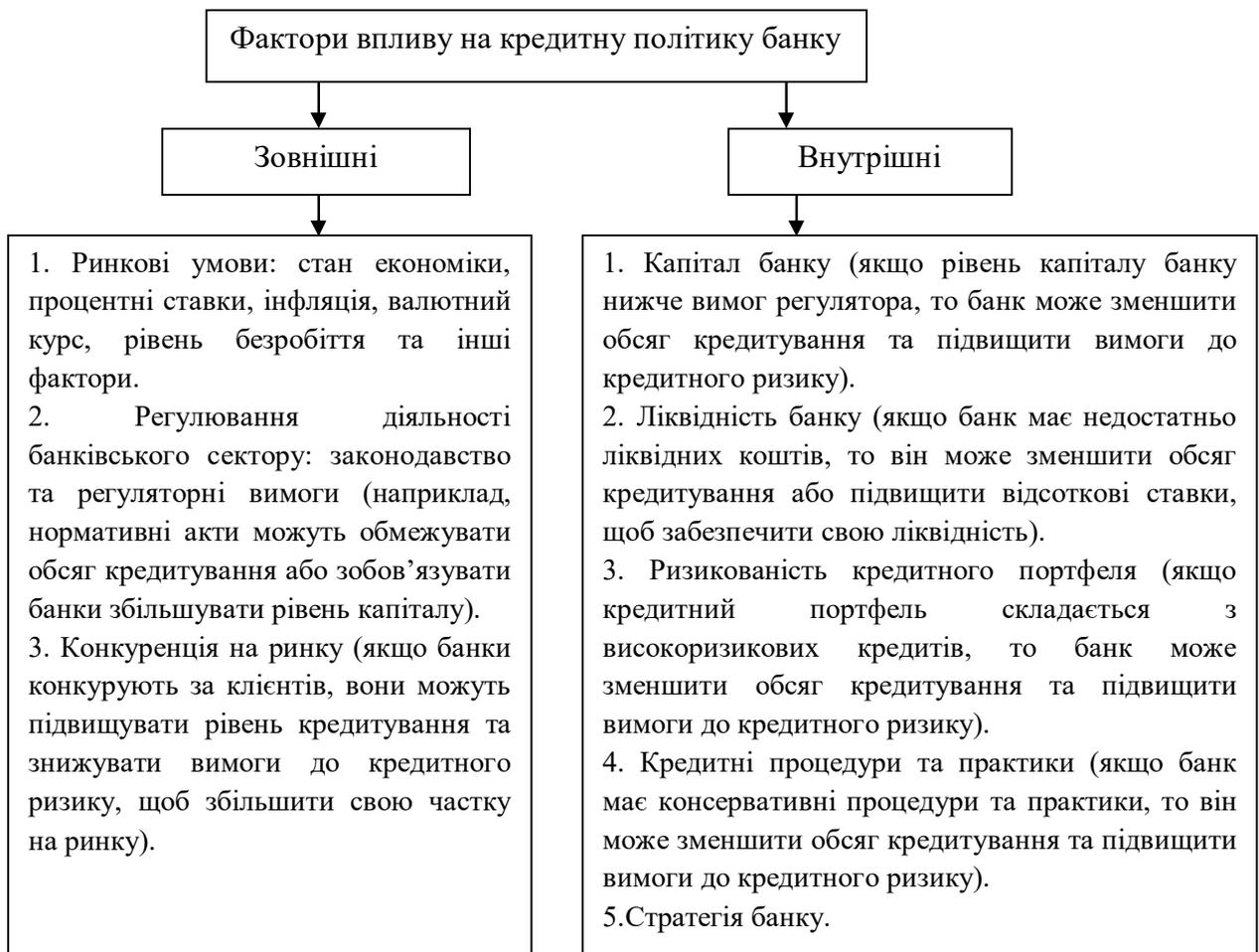

Рис. 1.5. Фактори впливу на кредитну політику банку [побудовано автором за даними [21]]

Частину функцій правління банку для забезпечення ухвалення управлінських рішень, адекватних сформованій ситуації, та контролю за їх виконанням у банках передають спеціально створеним колегіальним органам. Відповідно до вимог законодавства України банки зобов'язані створювати кредитний комітет як головний спеціалізований орган щодо ефективного управління їхньою кредитною діяльністю. Структура кредитних комітетів кожного конкретного банку визначається індивідуально залежно від його регіональної структури та системи делегування повноважень [33].

На тактичному рівні в розробленні кредитної політики беруть участь працівники підрозділу ризик-менеджменту та інших структурних підрозділів банку, що є учасниками процесу кредитування.

У найбільш загальному варіанті кредитні стратегії банку диференціюють із позиції співвідношення рівня дохідності та кредитного ризику, на основі чого виділяють три принципові типи кредитних стратегій банку – консервативний, поміркований та агресивний (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Типи кредитних стратегій банку [побудовано автором на підставі джерела [49]]

Консервативний тип кредитної стратегії банку передбачає, що банк не намагається отримувати високі доходи за рахунок значного розширення обсягів кредитної діяльності, характеризується жорсткими критеріями до оцінювання кредитоспроможності позичальників, мінімальними строками надання кредитів та їх обсягів, підвищенням вартості кредитних ресурсів, використанням жорстких процедур ліквідації проблемної заборгованості.

Поміркований тип кредитної стратегії передбачає, що темп зростання обсягів кредитного портфеля відповідає середньогалузевим показникам, визначає типові умови здійснення кредитних операцій відповідно до загальноприйнятої банківської практики та орієнтується на середній рівень кредитного ризику.

Агресивний тип кредитної стратегії передбачає значне розширення обсягів кредитної діяльності, не враховуючи високий рівень кредитного ризику, що супроводжує кредитні операції. Він характеризується наданням кредитів більш ризиковим категоріям позичальників, збільшенням строків надання кредитів та їхніх розмірів, зниженням вартості кредиту до

мінімально можливого рівня, наданням позичальникам можливості пролонгації кредиту [33].

Оформляється кредитна політика у вигляді письмово зафіксованого документа, положень, які повинні містити стандарти та інструкції, котрі регламентують попередню роботу з видачі кредиту і процес кредитування і становлять методичне забезпечення її реалізації. Адже на практиці кредитна політика – це офіційний документ, в якому викладена філософія кредитної діяльності банку. Її розробка передбачає підготовку меморандуму з кредитної політики. Розробка, ухвала та контроль за виконанням вимог меморандуму здійснює кредитний комітет банку. Меморандум містить стратегію та методи банківської кредитної політики, які направлені на досягнення цілей банку в сфері кредитування.

У меморандумі відображені всі етапи кредитного процесу. Він є основою організації та контролю за кредитним процесом в банку, інструктивним матеріалом для кредитних працівників, на основі якого вони вивчають фінансовий стан позичальника, визначає механізм внесення коректив у поточну внутрішню політику банку тощо.

На практиці кредитна політика хоч і допомагає персоналу банку виконувати свої функції, вона не може та не повинна замінити ініціативу при здійсненні поточних кредитних операцій. Вона є загальним керівництвом, корективи в процесі її реалізації допустимі, але повинні бути виправдані. Щоб підтримувати кредитну політику на відповідному рівні та бути впевненому, що кредитні працівники її розуміють та розділяють, потрібно, щоб постійно відбувався так званий діалог між керівництвом та прямими виконавцями на місцях.

Відповідальність за здійснення кредитної політики лежить на вищому керівництві банку (найчастіше це президент банку, віце-президенти, кредитний комітет), яке формулює загальні принципи кредитної політики і розподіляє функції з надання кредитів на практиці на відповідальні підрозділи. У загальному вигляді організація кредитного процесу в банку,

передбачена кредитною політикою, повинна включати в себе такі основні етапи:

- 1) залучення потенційних клієнтів банку;
- 2) збір та обробка заявок на кредитування клієнтів;
- 3) зустріч і переговори з потенційним позичальником з уточненням інформації про фінансові можливості клієнта, вибір кредитного продукту згідно з потребами клієнта;
- 4) проведення аналізу фінансового стану клієнта відповідно до нормативних вимог банку;
- 5) отримання рішення про можливість кредитування і вибір відповідної форми кредитування;
- 6) складання й оформлення кредитного дос'є, кредитно забезпечувальної документації;
- 7) робота з клієнтом після отримання ним кредиту (супровід кредитної угоди);
- 8) своєчасне повернення кредиту зі сплатою відсотків і закриття кредитної справи. Кредитна політика реалізується безпосередньо в управлінні кредитним портфелем [48].

Кредитна політика допомагає банку сформувати такий кредитний портфель, який дозволить забезпечити прибутковість діяльності банку, контроль рівня ризику та відповідність нормативним вимогам, що висуваються регулюючими органами. Отже, кредитна політика відображає фактичний склад кредитного портфеля банку та вибір його структури [42].

У загальному розумінні, формування кредитної політики комерційних банків передбачає баланс між забезпеченням безпеки та максимальним задоволенням потреб клієнтів. Комерційні банки повинні враховувати свої внутрішні ресурси, здатність конкурувати на ринку та регуляторні вимоги.

Таким чином, проведені дослідження показали, наскільки важливим і комплексним є поняття кредитування в комерційних банках. У роботі були визначені принципи здійснення, види та функції кредитних операцій,

організацію процесу кредитування та особливості формування кредитної політики комерційних банків.

Здійснення кредитних операцій в комерційних банках базується на принципах, які гарантують безпеку та стабільність банківської діяльності. Кредитні операції можуть бути різних видів та мати різні функції, такі як забезпечення поточної ліквідності банку, фінансування підприємств, інвестиції тощо. Важливе питання, яке було досліджено в даній роботі, це організація процесу кредитування в комерційному банку, що передбачає комплексний підхід до визначення кредитного ризику та забезпечення його мінімізації. У цьому процесі важливу роль відіграє кваліфікований персонал, належне використання інформаційних технологій та розробка ефективних процедур. Досліджені також особливості формування кредитної політики комерційних банків визначаються внутрішніми та зовнішніми факторами, такими як рівень конкуренції на ринку кредитування, ризики кредитування, зміни регулятивного середовища тощо. Важливо забезпечити баланс між ризиками та доходами банку, а також дотримуватися принципів ефективного управління ризиками.

Застосування відповідних теоретико-методичних засад дозволяє комерційним банкам успішно конкурувати на ринку та забезпечувати ефективне виконання своїх функцій, таких як зберігання та розміщення коштів клієнтів, кредитування та інвестування.

Наступним кроком в роботі буде характеристика кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», також будуть розроблені заходи по удосконаленню організації процесу кредитування в банківських установах.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Аналіз фінансового стану та результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Аналіз фінансового стану та результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» – це комплексний процес оцінки фінансової стабільності та ефективності діяльності банку на основі його фінансової звітності та інших відомостей. Такий аналіз важливий для оцінки фінансової ризикованості та здатності банку до утримання конкурентоспроможності на ринку, а також для прийняття рішень щодо інвестування, кредитування та регулювання діяльності банку.

Ресурси банку – це власні кошти банку (власний капітал) і його зобов'язання (залучені ресурси), які використовуються для проведення активних операцій. Ресурси комерційного банку формуються пасивними операціями за рахунок таких джерел:

- власні кошти засновників та фінансові результати діяльності самого банку;
- депозитне залучення коштів фізичних та юридичних осіб на різноманітні рахунки;
- не депозитне залучення коштів від Центрального банку, інших фінансово стійких комерційних банків у якості кредитів, випуск і розміщення власних облігацій та векселів.

Достатність капіталу Банку контролюється з використанням нормативів, установлених Базельською угодою 1988 року, і нормативів, встановлених НБУ. Політика Банку щодо управління капіталом полягає в постійному нарощуванні капіталу за рахунок можливих до використання фінансових інструментів. Основні процеси щодо управління капіталу полягають у: визначенні та контролі щоденного рівня капіталу; спробах

залучення зовнішніх ресурсів на умовах субординованого боргу або за умов емісії акцій; оптимізації діяльності Банку з метою підвищення результативності, яка відображається приростом в капіталі через статті фінансового результату діяльності Банку [49].

Процес здійснення аналізу структури власного капіталу банку передбачає деталізацію його окремих складових з подальшою їх характеристикою. Характеристика окремих складових власного капіталу банку «ПриватБанк» наведена в таблиці 2.1.

Загальна структура власного капіталу банку «ПриватБанк» за 2019-2021 роки показує, що статутний капітал залишився сталим на рівні 206 060 млн. грн., а його питома вага зменшилася з 377,89% в 2019 році до 309,33% в 2021 році.

Щодо інших позицій, то емісійний дохід і результат від операцій з акціонерним капіталом залишилися на рівні 23 млн. грн. та 12 174 млн. грн. відповідно. При цьому їх питома вага зросла з 0,04% до 0,03% і з 22,33% до 18,28% відповідно.

Інші резерви включають резерви, які не покривають ризик кредитного портфеля та ризик ринкових операцій, а також резерви, що формуються відповідно до регуляторних вимог. У період з 2019 по 2021 рік, обсяг цього показника збільшився на 3,09 млрд грн, а його питома вага скоротилася з 1,21% в 2019 році до 0,03% в 2021 році. Це свідчить про те, що в банку збільшилася кількість інших резервів, що скоріше за все пов'язано з формуванням резервів відповідно до регуляторних вимог.

Резервні та інші фонди банку складаються з фонду соціального захисту працівників, фонду соціальної відповідальності, фонду розвитку банку та інших фондів. У період з 2019 по 2021 рік, обсяг цього показника збільшився на 2,29 млрд грн, а його питома вага скоротилася з 12,56% в 2019 році до 14,56% в 2021 році. Це свідчить про те, що в банку збільшились резервні та інші фонди, що пов'язано з активним формуванням цих фондів з метою забезпечення стійкості банку та підвищення його конкурентоспроможності.

Таблиця 2.1

Аналіз структури власного капіталу банку «ПриватБанк» за 2019 – 2021 роки, млн.грн.

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-)		Темп зростання, %	Відхилення (+,-)		Темп зростання, %
	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	2020/2019			2021/2020		
							у сумі, млн. грн.	у питомій вазі, %		у сумі, млн. грн.	у питомій вазі, %	
Статутний капітал	206060	377,89	206060	390,08	206060	309,33	0	12,19	100	0	-80,75	100,00
Емісійний дохід	23	0,04	23	0,04	23	0,03	0	0,00	100	0	-0,01	100,00
Результат від операцій з акціонером	12174	22,33	12174	23,05	12174	18,28	0	0,72	100	0	-4,77	100,00
Інші резерви	(660)	(1,21)	(2248)	(4,26)	(4091)	(6,14)	1588	3,05	340,61	1843	1,89	181,98
Резервні та інші фонди банку	6850	12,56	8481	16,05	9696	14,56	1631	3,49	123,81	1215	-1,50	114,33
Накопичений дефіцит	(169918)	(311,61)	(171665)	(324,97)	(157247)	(236,05)	1747	13,36	101,03	-14418	-88,92	91,60
Усього власного капіталу	54529	100	52825	100	66615	100	-1704	0,00	96,88	13790	0,00	126,11

Накопичений дефіцит скоротився з 169 918 млн. грн. у 2019 році до 157 247 млн. грн. у 2021 році, а його питома вага зменшилася, що свідчить про позитивні фінансові результати банку та зменшення втрат.

Отже, за 2019-2021 роки власний капітал банку «ПриватБанк» збільшився з 54,529 млн грн до 66,615 млн грн, що свідчить про стабільне фінансове становище банку. Ростом власного капіталу у банку сприяла стабільність статутного капіталу і емісійного доходу, а також значний ріст інших резервів і резервних та інших фондів банку. Однак, зменшення накопиченого дефіциту у 2021 році в порівнянні з 2019 роком свідчить про меншу ефективність банку у генерації прибутку.

У загальному обсязі ресурсів, якими володіє комерційний банк, переважають зобов'язання банку. Чим вища частка зобов'язань перед клієнтами банку на довгостроковій основі, тим вища стабільна частина ресурсів комерційного банку, що позитивно впливає на його ліквідність і зменшує залежність від міжбанківських позик.

За даними фінансової річної звітності банку «ПриватБанк», зокрема на основі «Звіту про фінансовий стан» («Баланс»), проаналізуємо його структуру [52,53]. Аналіз структури зобов'язань банку «ПриватБанк» за 2019 – 2021 роки представлений в таблиці 2.2.

З таблиці видно, що структура зобов'язань банку «ПриватБанк» змінювалась протягом 2019-2021 років. Основним джерелом залучених коштів є кошти клієнтів, які зростали з року в рік і складали 94,29%, 94,85% та 97,20% відповідно в 2019, 2020 та 2021 роках. Інші залучені кошти та кошти банків складали незначну частку у 2019 році та повністю зникли у 2020-2021 роках. Також можна помітити зростання відстрочених податкових зобов'язань, які збільшилися з 121 млн. грн. в 2019 році до 159 млн. грн. в 2021 році. Інші фінансові зобов'язання зростали в 2019 році, але зменшувалися у 2020-2021 роках. Забезпечення значно збільшилося в 2020 році, але зменшилося ще більше у 2021 році. Інші нефінансові зобов'язання збільшилися в 2020 році, але зменшилися у 2021 році.

Таблиця 2.2

Аналіз структури зобов'язань банку «ПриватБанк» за 2019 – 2021 роки

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) 2020/2019		Темп зростання 2020/2019, %	Відхилення (+,-) 2021/2020		Темп зрос- тання 2021/ 2020, %
	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	у сумі, млн. грн.	у пито- мій вазі, %		у сумі, млн. грн.	у питомій вазі, %	
Інші залучені кошти	7721	3,03	0	0,00	0	0,00	-7721	-3,03	0	0	0,00	
Кошти банків	201	0,08	2	0,00	3	0,00	-199	-0,08	0,995	1	0,00	150,00
Кошти клієнтів	240621	94,29	312708	94,85	325303	97,20	72087	0,56	129,96	12595	2,35	104,03
Відстрочені податкові зобов'язання	121	0,05	146	0,04	159	0,05	25	0,00	120,66	13	0,00	108,90
Інші фінансові зобов'язання	2639	1,03	4059	1,23	3770	1,13	1420	0,20	153,81	-289	-0,10	92,88
Забезпечення	2363	0,93	10687	3,24	3651	1,09	8324	2,32	452,26	-7036	-2,15	34,16
Інші нефінансові зобов'язання	1528	0,60	2098	0,64	1795	0,54	570	0,04	137,30	-303	-0,10	85,56
Загальна сума зобов'язань	255194	100,00	329700	100	334681	100	74506	0,00	129,20	4981	0,00	101,51

Загальна сума зобов'язань збільшилася на 29,20% у 2020 році порівняно з 2019 роком, але зросла лише на 1,51% у 2021 році порівняно з 2020 роком. Отже, можна зробити висновок, що структура зобов'язань банку «ПриватБанк» змінюється залежно від ринкової ситуації та політики банку, але в цілому кошти клієнтів є основним джерелом залучення коштів для банку.

У цілому, підводячи підсумок роботи банку щодо залучення ресурсів, слід відзначити правильну політику банку стосовно залучення нових клієнтів, яка веде до зростання дешевих ресурсів банку, та належну роботу з формування стабільної частини ресурсів банку за рахунок залучення такого перспективного виду ресурсів, як депозити фізичних осіб.

Згідно з Інструкцією НБУ «Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків», актив – це будь-який об'єкт, право контролю якого закріплене за банком і який відповідає бодай одній з таких вимог:

- приносить доход банківській установі;
- може бути обмінений на інший об'єкт, який у свою чергу проноситиме доход банківській установі.

Отже, активи – це ресурси, що контролюються банком як результат минулих подій, використання яких, ймовірно, сприятиме в майбутньому зростанню економічної вигоди. Іншими словами, це економічні ресурси, що перебувають у розпорядженні банку, використання яких, ймовірно, принесе в майбутньому доход. Активи виступають у вигляді основних засобів, готівки в національній або іноземній валюті в касі банку, заборгованості за позиками, цінних паперів, які знаходяться в портфелі банку тощо.

За даними «Балансу» АТ «КБ «ПриватБанк» проаналізуємо його структуру. Аналіз структури активів банку «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр. представлений в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз структури активів банку «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр.

АКТИВИ	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення (+,-) 2020/2019		Темп зростання, %	Відхилення (+,-) 2021/2020		Темп зростання, %
	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Пито- ма вага, %	у сумі, млн. грн.	у пито- мій вазі, %		у сумі, млн. грн.	у пито- мій вазі, %	
Грошові кошти та їх еквіваленти	45894	14,82	49911	13,05	52835	13,17	4017	-1,77	108,75	105,86	0,12	105,86
Кредити та аванси банкам	27118	8,76	25059	6,55	26243	6,54	-2059	-2,20	92,41	104,72	-0,01	104,72
Кредити та аванси клієнтам	59544	19,22	55021	14,38	68218	17,00	-4523	-4,84	92,40	123,99	2,62	123,99
Інвестиційні цінні папери	152157	49,13	221661	57,95	222277	55,39	69504	8,82	145,68	100,28	-2,56	100,28
Поточні податкові активи	2257	0,73	6660	1,74	9978	2,49	4403	1,01	295,08	149,82	0,75	149,82
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	155	0,05	30	0,01	30	0,01	-125	-0,04	19,35	100,00	0,00	100,00
Інвестиційна нерухомість	3379	1,09	2933	0,77	1989	0,50	-446	-0,32	86,80	67,81	-0,27	67,81
Нематеріальні активи	648	0,21	953	0,25	1288	0,32	305	0,04	147,07	135,15	0,07	135,15
Основні засоби	5832	1,88	6689	1,75	6074	1,51	857	-0,13	114,69	90,81	-0,24	90,81
Інші фінансові активи	2210	0,71	3448	0,90	2644	0,66	1238	0,19	156,02	76,68	-0,24	76,68
Інші нефінансові активи	10529	3,40	10128	2,65	9713	2,42	-401	-0,75	96,19	95,90	-0,23	95,90
Непоточні активи або групи вибуття	-	0,00	32	0,01	7	0,00	32	0,01		21,88	-0,01	21,88
Загальна сума активів	309723	100	382525	100	401296	100	72802	0,00	123,51	104,91	0,00	104,91

Проаналізувавши структуру активів банку «ПриватБанк» за 2019 – 2021 роки, можна зробити наступні висновки. Загальна сума активів банку збільшилась з 309,723 млн. грн. в 2019 році до 401,296 млн. грн. в 2021 році. Найбільшу питому вагу у структурі активів банку займають інвестиційні цінні папери у 2021 році – 55,39 %; кредити та аванси клієнтам складають 17 %; грошові кошти – 13,17 %.

Представимо структуру активів банку «ПриватБанк» за 2021 р. у вигляді діаграми (рис. 2.1).

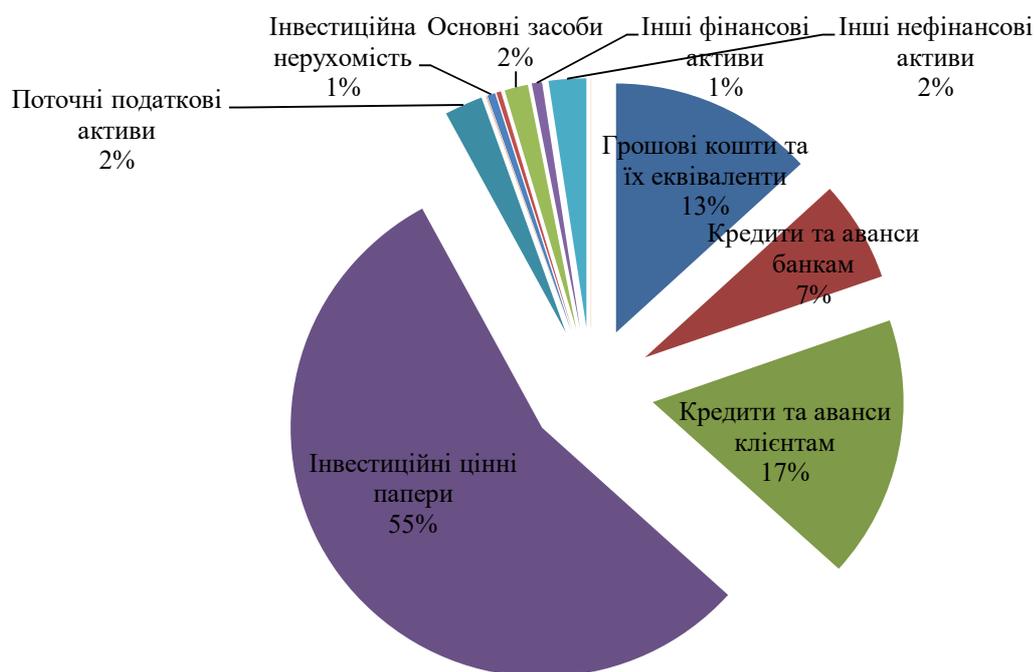

Рис. 2.1. Структура активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 рік

Інвестиційні цінні папери збільшились на 69504 млн. грн. з 2019 до 2020 року, що є зростанням на 45,68 %. Питома вага інвестиційних цінних паперів зросла з 49,13% у 2019 році до 57,95% у 2020 році, але в 2021 році вона зменшилась до 55,39%. Незважаючи на це, сума інвестиційних цінних паперів в банку продовжує зростати і в 2021 році склала 222277 млн. грн., що на 0,28 % більше, ніж у 2020 році.

Кредити та аванси клієнтам зменшились на 4523 млн. грн. з 2019 по 2020 рік. Їхня питома вага складала 14,38% у 2020 році та збільшилась до

17% у 2021 році. Кредити та аванси банкам зменшились на 2059 млн. грн. з 2019 до 2021 року, що є спадом на 2,2%. Їхня питома вага складала 6,55% у 2020 році, що є спадом з 8,76% у 2019 році. Однак, у 2021 році питома вага кредитів та авансів банкам знову збільшилась до 6,54%.

Грошові кошти та їх еквіваленти відображають зберігання готівки та коштів на рахунках у центральному банку або інших банках. Їхня питома вага складає 13-14% у 2019 та 2020 роках від загальної суми активів банку, і збільшилась до 13,17% у 2021 році. За абсолютними показниками, грошові кошти та їх еквіваленти збільшились на 4017 млн. грн. з 2019 до 2020 року, що є зростанням на 8,8%.

Таким чином, можна зробити висновок, що активи банку «ПриватБанк» продовжують зростати, особливо це стосується кредитів та авансів клієнтам та інвестиційних цінних паперів.

Фінансова стійкість банку – стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю. Фінансова стійкість є ключовим орієнтиром при плануванні діяльності комерційних банків, загалом її показники відображають рівень ризиковості функціонування суб'єкта банківської системи.

Для оцінки фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» використаємо метод коефіцієнтного аналізу, розрахувавши коефіцієнт співвідношення власного капіталу та активів, відношення статутного капіталу до балансового капіталу, мультиплікатора капіталу, коефіцієнт надійності та співвідношення власного капіталу та залучених коштів. Розрахунок наведено в таблиці 2.4.

Провівши необхідні розрахунки, можна зробити наступні висновки.

Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та активів відображає відношення власного капіталу до активів банку та свідчить про ступінь фінансової стійкості банку. Нормативне значення цього показника зазвичай не повинно перевищувати 4. За результатами аналізу видно, що коефіцієнт

співвідношення власного капіталу та активів в 2019 році становив 17,61%, що є значно вище нормативного значення.

Таблиця 2.4.

Розрахунок окремих коефіцієнтів фінансової стійкості АТ КБ
«ПриватБанк» за 2019- 2021 рр.

№ з/п	Показник	Од. виміру	Нормативне значення	Роки			Темп змін, 2020/2019, %	Темп змін, 2021/2020, %
				2019	2020	2021		
Вхідні дані до розрахунку								
1.	Активи	тис. грн.	-	309723	382525	401296	123,51	104,91
2.	Власний капітал	тис. грн.	-	54529	52825	66615	96,88	126,11
3.	Засновницький (акціонерний) капітал	тис. грн.	-	206060	206060	206060	100,00	100,00
4.	Залучені кошти	тис. грн.	-	255194	329700	334681	129,20	101,51
Результат								
1.	Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та активів	%	≤4	17,61	13,81	16,60	78,44	120,21
2.	Відношення статутного капіталу до власного капіталу		15-50	377,89	390,08	309,33	103,23	79,30
3.	Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	-		1,50	1,86	1,95	123,51	104,91
4.	Коефіцієнт надійності	%	>5	21,37	16,02	19,90	74,98	124,23
5.	Коефіцієнт «фінансового важеля»			4,68	6,24	5,02	133,36	80,50

Однак у 2020 році цей показник зменшився до 13,81%, що вже близько до нормативного значення, а в 2021 році збільшився до 16,60%. Такі зміни можуть свідчити про збільшення ризику банку у 2020 році, але в 2021 році він знову покращив свою фінансову стійкість.

Відношення статутного капіталу до власного капіталу – цей показник відображає відношення статутного капіталу до власного капіталу та дозволяє оцінити рівень захисту акціонерів від можливих збитків. Нормативне значення зазвичай складає від 15% до 50%. За результатами аналізу видно, що відношення статутного капіталу до власного капіталу банку збільшувалося з року в рік, що може свідчити про зростання захисту акціонерів. У 2019 році цей показник складав 377,89%, у 2020 році збільшився до 390,08%, а в 2021 році зменшився до 309,33%. Занадто велике відношення статутного капіталу до власного капіталу у банку може вказувати на незбалансовану структуру його фінансового потенціалу і низьку ліквідність, що може ускладнити здатність банку до виконання своїх функцій та реагування на можливі ризики.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу має тенденцію до постійного зростання протягом досліджуваного періоду. Чим вище значення коефіцієнта, тим менш стабільний банк, але зростання цього коефіцієнта є фактором зростання прибутковості акціонерного капіталу. Коефіцієнт надійності ПриватБанку протягом 2020 року зменшується на 25,02 %, але його значення відповідає нормативним показникам. Впродовж 2021 року спостерігається зростання показника.

Коефіцієнт «фінансового важеля» відображає відношення загальних активів до власного капіталу банку. Цей показник вказує на те, на скільки активи банку залежать від його власного капіталу. Нормативне значення для цього показника зазвичай складає менше 10. З таблиці видно, що коефіцієнт «фінансового важеля» АТ КБ «ПриватБанк» за останні три роки збільшився, але за 2021 рік він зменшився до 5,02, що відповідає нормативному значенню. Отже, результат розрахунків протягом 2019-2021 років дає змогу зробити висновок про стабільну фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк».

АТ КБ «ПриватБанк» займає перше місце у ренкінгу фінансової надійності банків України, який склала аналітична система з бізнес-розвідки YouControl за підсумками 1-го кварталу 2022 р..

Зокрема, на сайті YouControl зазначається, що вірогідність несприятливих фінансових наслідків для АТ КБ «ПриватБанк» є низькою, тоді як фінансова стійкість – на високому рівні [51].

ПриватБанк протягом розглянутого періоду проявляв стабільну фінансову стійкість, яка є ключовим фактором для забезпечення довіри акціонерів та клієнтів. Відношення статутного капіталу до власного капіталу показує, що банк володіє високим рівнем захисту акціонерів від можливих збитків. На протязі аналізованого періоду відношення зростало з року в рік, що свідчить про зміцнення фінансової позиції банку.

Крім того, коефіцієнт співвідношення власного капіталу до активів банку показує ступінь його фінансової стійкості. Хоча у 2020 році цей показник зменшився, досягнувши нормативного рівня, він виявив тенденцію до покращення у 2021 році, що свідчить про зростання стабільності банку.

Узагалі, можна зробити висновок про стабільну фінансову ситуацію та високу надійність ПриватБанку, що сприяє збереженню його лідерських позицій на ринку та впевненості акціонерів та клієнтів у його діяльності.

2.2. Оцінка доходів, витрат та прибутку АТ КБ «ПриватБанк»

Однією з найважливіших складових успішної діяльності будь-якого банку є дохід, який отримується в процесі його функціонування. Розмір доходу безперечно впливає на суму прибутку банку, який в свою чергу є основою для його розвитку та процвітання. Надходження, які надходять до банку, виступають джерелом для покриття витрат, пов'язаних з його функціонуванням. Частина доходів становить джерело для створення чистого прибутку, який забезпечує змогу створювати фонди та резерви для майбутнього розвитку банку та зменшення ризиків.

Розглянемо аналіз структури доходів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр. за даними фінансової річної звітності в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз структури доходів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр.

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+,-), 2020/2019		Відхилення (+,-), 2021/2020	
	Сума, млн. грн.	Пито- ма вага, %	Сума, млн. грн.	Пито- ма вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Абсолютне , млн.грн.	Темп приросту, %	Абсолютне , млн.грн.	Темп приросту , %
Процентні доходи										
Процентні доходи за ефективною ставкою відсотка										
Кредити та аванси фізичним особам	19 014	32,55	17 896	29,24	17 949	25,31	-1 118	-5,88	53	0,30
Інвестиційні цінні папери за СВІСД	6 791	11,63	7 194	11,75	9 596	13,53	403	5,93	2 402	33,39
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	1 256	2,15	1 160	1,90	1 837	2,59	-96	-7,64	677	58,36
Заборгованість банків	430	0,74	1 446	2,36	1 190	1,68	1 016	236,28	-256	-17,70
Кредити та аванси юридичним особам	833	1,43	630	1,03	238	0,34	-203	-24,37	-392	-62,22
Інвестиційні цінні папери за АС	548	0,94	191	0,31	55	0,08	-357	-65,15	-136	-71,20
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	88	0,15	30	0,05	5	0,01	-58	-65,91	-25	-83,33
Всього процентних доходів за ефективною ставкою відсотка	28 960	49,58	28 547	46,64	30 870	43,53	-413	-1,43	2 323	8,14

Продовження табл. 2.5

Інші процентні доходи										
Інвестиційні цінні папери за СВПЗ	4 441	7,60	4 453	7,27	4 440	6,26	12	0,27	-13	-0,29
Фінансовий лізинг	440	0,75	563	0,92	544	0,77	123	27,95	-19	-3,37
Всього інших процентних доходів	4 881	8,36	5 016	8,19	4 984	7,03	135	2,77	-32	-0,64
Всього процентних доходів	33 841	57,93	33 563	54,83	35 854	50,56	-278	-0,82	2 291	6,83
Комісійні доходи										
Розрахункові операції	7 187	12,30	7 071	11,55	9 982	14,08	-116	-1,61	2 911	41,17
Еквайринг	4 876	8,35	6 569	10,73	9 018	12,72	1 693	34,72	2 449	37,28
Зняття готівки	5 574	9,54	5 978	9,77	7 130	10,05	404	7,25	1 152	19,27
Міжнародні платіжні системи	4 638	7,94	5 523	9,02	6 625	9,34	885	19,08	1 102	19,95
Касові операції	277	0,47	69	0,11	78	0,11	-208	-75,09	9	13,04
Інше	2 023	3,46	2 439	3,98	2 224	3,14	416	20,56	-215	-8,82
Всього комісійних доходів	24 575	42,07	27 649	45,17	35 057	49,44	3 074	12,51	7 408	26,79
Всього доходів	58 416	100	61 212	100	70 911	100	2 796	4,79	9 699	15,84

Проаналізувавши структуру доходів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр., можна зробити висновок, що за досліджуваний період загальна сума доходів банку постійно зростала – з 58 416 млн. грн. у 2019 році до 70 911 млн.грн. у 2021 році, що свідчить про позитивну динаміку фінансових результатів (рис.2.2).

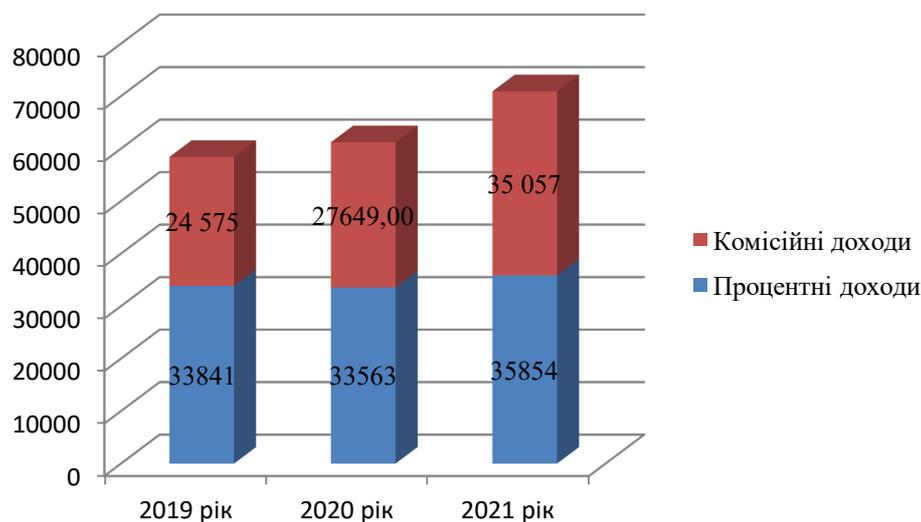

Рис. 2.2. Динаміка структури доходів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр.

Як бачимо з рисунка 2.2 структура доходів банку складається з процентних та комісійних доходів.

Процентні доходи складають більшість загальної суми доходів банку та зросли на 6,83 % (або 2 291 млн грн) з 2020 по 2021 рр. Інші процентні доходи зменшилися на 0,64% (або 32 млн. грн.) з 2020 по 2021 рр. Відносно незначні зміни в цьому сегменті доходів свідчать про стабільність показників банку в цьому напрямі.

Комісійні доходи найбільше зросли з 2019 по 2021 рр. – на 26,79 % (або 7408 млн. грн.), що говорить про активний розвиток комісійного бізнесу. Значний ріст спостерігається в розрахункових операціях (41,17 %), еквайрингу (37,28%) та знятті готівки (19,27%).

Отже, можна зробити висновок, що в цілому доходи банку зростають, що вказує на його стабільний фінансовий стан та успішний розвиток.

Витрати комерційного банку – це різні видатки, які виникають при здійсненні його діяльності. Оскільки банк – це комерційна організація, його головна мета – здобуток прибутку, тому оптимізація витрат є важливою задачею для комерційного банку. Тому проаналізуємо структуру витрат АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр. в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз структури витрат АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр.

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+,-), 2020/2019		Відхилення (+,-), 2021/2020	
	Сума, млн.грн.	Питома вага, %	Сума, млн.грн.	Питома вага, %	Сума, млн.грн.	Питома вага, %	Абсолютне, млн.грн.	Темп приросту, %	Абсолютне, млн.грн.	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Процентні витрати										
Строкові депозити фізичних осіб	8 633	41,99	7 428	35,63	4 611	25,09	-1 205	-13,96	-2 817	-37,92
Поточні/розрахункові рахунки	3 151	15,33	3 419	16,40	1 519	8,27	268	8,51	-1 900	-55,57
Орендні зобов'язання орендаря	244	1,19	267	1,28	209	1,14	23	9,43	-58	-21,72
Строкові депозити юридичних осіб	349	1,70	574	2,75	197	1,07	225	64,47	-377	-65,68
Заборгованість перед НБУ	1 687	8,21	263	1,26	0	0,00	-1 424	-84,41	-263	-100,00
Заборгованість перед банками та ін. фін. організаціями	102	0,50	4	0,02	0	0,00	-98	-96,08	-4	-100,00
Інше	8	0,04	6	0,03	1	0,01	-2	-25,00	-5	-83,33
Всього процентних витрат	14 174	68,94	11 961	57,37	6 537	35,57	-2 213	-15,61	-5 424	-45,35
Комісійні витрати										
Міжнародні платіжні системи	6 022	29,29	8 417	40,37	11 277	61,36	2 395	39,77	2 860	33,98
Розрахункові операції	248	1,21	389	1,87	304	1,65	141	56,85	-85	-21,85
Касові операції	116	0,56	167	0,80	174	0,95	51	43,97	7	4,19
Всього комісійних витрат	6 386	31,06	8 888	42,63	11 840	64,43	2 502	39,18	2 952	33,21
Всього витрат	20 560	100	20849	100	18377	100	289	1,41	-2 472	-11,86

АТ КБ «ПриватБанк» має дві основні категорії витрат: процентні витрати та комісійні витрати. Протягом 2021 року спостерігається зниження витрат у загальній сумі на 2472 млн.грн., або на 11,86% порівняно з 2020 роком (рис. 2.3).

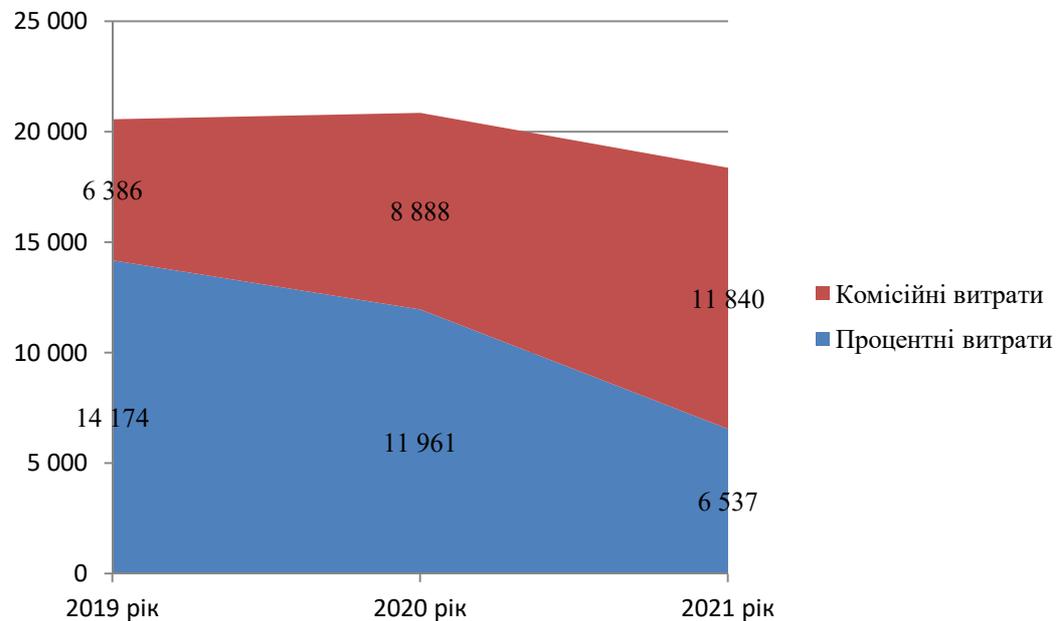

Рис. 2.3. Структура витрат АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2021 рр.

З рисунка 2.3 видно, що загальна сума процентних витрат банку знизилась з 14 174 млн грн у 2019 році до 6 537 млн грн у 2021 році. Питома вага процентних витрат у загальних витратах також зменшилась з 68,94% у 2019 році до 35,57% у 2021 році.

Одним з найбільших джерел процентних витрат для банку є строкові депозити фізичних осіб. З 2019 року до 2020 року сума цих витрат знизилась на 1 205 млн грн (-13,96%) та їхня питома вага скоротилась з 41,99% до 25,09%. Це може бути пов'язано зі зниженням процентних ставок на депозити, що відбувається на фінансовому ринку.

У категорії комісійних витрат найбільш значущі зростання відбулися в міжнародних платіжних системах (+33,98%) та загальній сумі комісійних витрат (+33,21%). У розрахункових операціях спостерігається зростання витрат на 21,85 % у 2021 році порівняно з 2020 роком.

Отже, АТ КБ «ПриватБанк» зменшує витрати, пов'язані з процентами, але збільшує комісійні витрати, що може бути пов'язано з розвитком банківських послуг та збільшенням попиту на них.

ПриватБанк доводить, що державна компанія може й має бути прибутковою та ефективною. Чистий прибуток ПриватБанку у 2021 році – 35,05 млрд. грн. Загалом після націоналізації банк сплатив до бюджету 55,4 млрд. грн. дивідендів.

Джерела прибутку ПриватБанку в 2021 році значно не змінились, хоча і були обмежені впливом макроекономічних тенденцій. Так, в 2020-2021 році, з одного боку, на доходи банку сильно вплинули обмеження щодо нарощення кредитування, коливання комісійного доходу, а з іншого, тренд зменшення відсоткових ставок на ринку забезпечив зменшення вартості ресурсів.

Зі статистики НБУ випливає, що за підсумками 2021 року найбільші прибутки задекларували Приватбанк (35,05 млрд грн).

Аналіз фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2019-2021 рр. представлений в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2019-2021 рр

Показники	2019 рік, млн.грн.	2020 рік, млн. грн.	2021 рік, млн. грн.	Відхилення, млн. грн. (2021-2020)	Відхилення, млн. грн. (2020-2019)	Темп зростання, %, 2021/2020
1	2	3	4	5	6	7
Процентні доходи	33841	33563	35854	2291	-278	106,83
Процентні витрати	(14174)	(11961)	(6537)	-5424	-2213	54,65
Чистий процентний дохід	19667	21602	29317	7715	1935	135,71
Комісійні доходи	24575	27649	35057	7408	3074	126,79
Комісійні витрати	(6386)	(8888)	(11840)	2952	2502	133,21
Чистий прибуток	32609	24302	35050	10748	-8307	144,23

Динаміка чистого прибутку ПриватБанку впродовж 2019-2021 рр. представлена на рисунку 2.4.

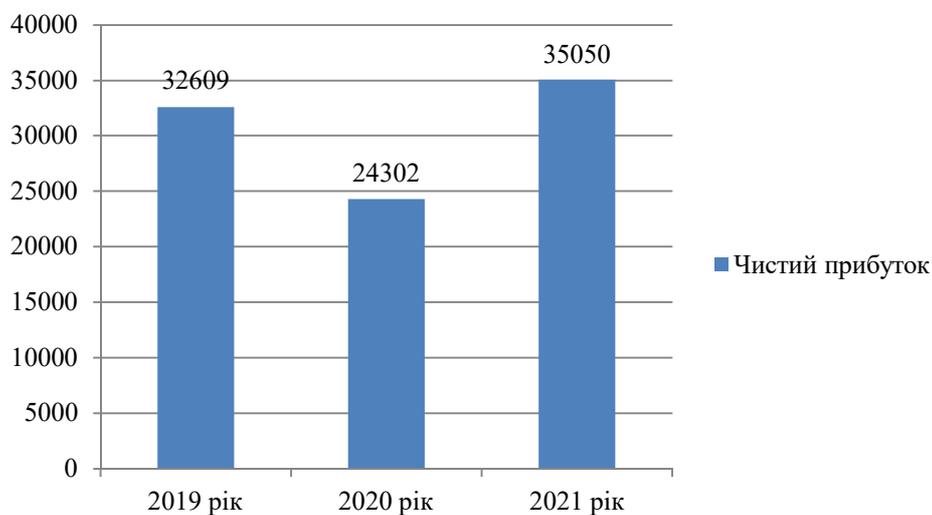

Рис. 2.4. Динаміка чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2019 - 2021 рр., млн.грн.

АТ КБ «ПриватБанк» показав стійкий та значний ріст у фінансових показниках у 2021 році порівняно з попереднім роком. Чистий прибуток банку збільшився на 44,23% у порівнянні з 2020 роком. Також можна побачити збільшення процентних доходів та зменшення процентних витрат.

У 2021 році процентні доходи банку зросли на 6,83% у порівнянні з попереднім роком, що може бути пов'язано зі збільшенням кількості кредитів та зростанням їх відсоткових ставок. З іншого боку, в порівнянні з 2019 роком, процентні доходи зменшилися на 278 млн. грн. це може бути пов'язано зі зниженням відсоткових ставок на депозити та інші заощадження.

Процентні витрати: у 2021 році процентні витрати зменшилися на 45,35% порівняно з попереднім роком, що може бути пов'язано зі зниженням відсоткових ставок на депозити та інші заощадження. Проте, в порівнянні з 2019 роком, процентні витрати зменшилися на 2213 млн. грн. Можливо, банк зосередився на зменшенні витрат на депозити та інші заощадження, щоб збільшити свій чистий процентний дохід.

Чистий процентний дохід збільшився на 35,71% у 2021 році у порівнянні з попереднім роком, що є дуже позитивним сигналом для банку. Однак, в порівнянні з 2019 роком, цей показник зріс на 1935 млн. грн., що менше, ніж зростання комісійних доходів, але все ж показує збільшення чистого процентного доходу банку.

У 2021 році комісійні доходи зросли на 26,79% у порівнянні з попереднім роком, що є дуже позитивним сигналом для банку. Банк почав більш активно розвивати свої комісійні послуги, такі як операції з картками, перекази коштів, інвестиційні послуги, брокерські послуги тощо. Також, зросла кількість клієнтів банку, що призвело до збільшення комісійних доходів.

У 2021 році комісійні витрати зросли на 33,21% у порівнянні з 2019 роком, що може бути пов'язано з розвитком нових комісійних послуг. Проте, у порівнянні з попереднім роком, комісійні витрати зросли на 2952 млн. грн., що свідчить про збільшення витрат на розвиток комісійних послуг.

У 2021 році чистий прибуток банку зріс на 44,23% порівняно з 2019 роком, що є дуже позитивним сигналом для банку. Проте, в порівнянні з попереднім роком, чистий прибуток збільшився на 10748 млн. грн., що може бути пов'язано зі збільшенням доходів від комісійних послуг, а також зі зменшенням процентних витрат. Однак, важливо зазначити, що зменшення чистого прибутку в 2020 році порівняно з 2019 роком, було досить значним (-8307 млн. грн.), що може бути пов'язано з погіршенням економічної ситуації в країні та пандемією COVID-19.

У загальному, можна сказати, що АТ КБ «ПриватБанк» показав позитивні фінансові результати за останні три роки, збільшивши свій чистий прибуток та процентні та комісійні доходи. Також важливим фактором є зменшення процентних витрат.

Отже, ПриватБанк демонструє стабільні темпи зростання діяльності та фінансового результату. Розвиток бізнесу, контроль за витратами, зважена кредитна політика та ефективне управління процесами як всередині банку, так і в обслуговуванні клієнтів, забезпечило йому найбільш значне серед

інших банків України зростання суми прибутку в 2021 році та лідерські позиції в загальному результаті банківської системи.

2.3. Аналіз динаміки і структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

АТ КБ «ПриватБанк» вже давно активно працює над розвитком кредитної сфери, зокрема над збільшенням кредитного портфеля високої якості. Особлива увага приділяється роздрібним позикам та кредитам для малого та середнього бізнесу, що є стратегічним напрямком діяльності установи. Для досягнення цієї мети банк застосовує обережну та розважливу політику кредитування, яка передбачає надання кредитів у невеликих обсягах, зокрема малим та середнім підприємствам та фізичним особам.

Банком визначені наступні цільові ринки для надання кредитних послуг:

- кредитування фізичних осіб, зокрема споживче кредитування, що надає можливість клієнтам отримувати фінансову підтримку для особистих потреб, таких як купівля автомобіля, ремонт житла або фінансування навчання;
- активні операції з малим та середнім бізнесом, включаючи надання лізингових послуг. Банк пропонує фінансову підтримку підприємствам цього сегмента, допомагаючи їм отримувати необхідні ресурси для розвитку, придбання обладнання та здійснення операцій;
- фінансування корпоративного бізнесу на вибірковій основі через надання кредитів та лізингу. ПриватБанк спрямовує зусилля на підтримку великих корпорацій, надаючи їм фінансові ресурси для розширення бізнесу, інвестицій у нові проекти та здійснення прибуткових операцій [2].

Ці цільові ринки відображають стратегію ПриватБанку щодо розширення своєї присутності на ринку, підтримки різних галузей економіки та надання різноманітних фінансових послуг для задоволення потреб різних категорій клієнтів.

Цільовими клієнтами АТ КБ «ПриватБанк» є юридичні особи сегменту середнього та малого бізнесу, та, вибірково, юридичні особи сегменту корпоративного бізнесу, а також фізичні особи-резиденти, яким банк пропонує кредитні продукти відповідно до таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Основні клієнтські групи АТ КБ «ПриватБанк» [2]

Клієнтські групи	Сегменти клієнтів	Критерії для віднесення	Відповідальні бізнес підрозділи
Юридичні особи	Суб'єкти МСБ	Юридичні особи та/або фізичні особи-підприємці з обсягом річної реалізації до 40 млн. грн.	Напрямок Бізнес МСБ
	Корпоративні клієнти	Юридичні особи з обсягом річної реалізації 40 і більше млн. грн.	Напрямок Корпоративний Бізнес
Фізичні особи	Представники середнього та нижче середнього класу	Фізичні особи, що користуються стандартними роздрібними продуктами та мають достатній регулярний дохід для обслуговування боргу.	Напрямок Роздрібний Бізнес
	ВІП-клієнти	Фізичні особи з доходами вище середнього – клієнти з рівнем щомісячного доходу від 30 до 90 тис. грн., що користуються роздрібними продуктами, але мають підвищені вимоги, або потребують нестандартних продуктів, що відповідають статусу особи. Потребують підвищеного статусу при обслуговуванні. Заможні клієнти – сегмент клієнтів з щомісячним доходом від 90 до 150 тис. грн., потребують спеціальних банківських послуг, але не відповідають вимогам клієнтів Private Banking. Клієнти Private Banking – клієнти, що володіють активами від 30 млн. грн. та потребують персонального обслуговування та послуг в різних сферах (банківські, юридичні, консультаційні з оподаткування, консьерж-сервіс та інші). Споживачі послуг найвищої якості та складності, також потребують персональної уваги з боку топ менеджменту Банку.	

Основні типи кредитних продуктів АТ КБ «ПриватБанк» представлені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Основні типи кредитних продуктів АТ КБ «ПриватБанк» [2]

Юридичні особи та/або фізичні особи-підприємці		Фізичні особи	
Тип кредиту	Максимальний прийнятний термін, років	Тип кредиту	Максимальний прийнятний термін, років
1. Кредити в поточну діяльність		1. Кредити без забезпечення	
• овердрафт на поточний рахунок	1 (до 2 років для документарних операцій)	• кредитні картки	20 (з щомісячним погашенням)
• кредит на поповнення обігових коштів		• споживчі кредити	2
• документарні операції		2. Забезпечені кредити	
• торгове фінансування		• іпотека	20
• 2. Інвестиційне фінансування		• фінансування авто, в т.ч. влізинг	7
• фінансовий лізинг	5 (до 7 років у випадку цільового фінансування на утеплення та модернізацію використання ресурсів)	• кредит під заставу депозиту	1
• інвестиційний кредит (в т.ч. у формі документарної операції)		• фінансування під заставу нерухомості	5

У виключних випадках, Банк може здійснювати фінансування юридичних осіб шляхом купівлі цінних паперів. Погашення таких цінних паперів повинно бути гарантоване урядом України, або особою, рейтинг якої не нижче ніж інвестиційний клас. Термін такого фінансування не може перевищувати 1 рік.

Аналіз кредитного портфелю банку є важливою складовою оцінки фінансового стану. Кредитний портфель банку може включати різноманітні види кредитів, в тому числі корпоративні, роздрібні, автокредити, іпотечні кредити, кредитні лінії та інші. Для початку проаналізуємо місце кредитного портфелю в активах АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 рр. у таблиці 2.10.

Аналіз місця кредитного портфеля в активах АТ КБ «ПриватБанк» у
2019-2021 рр

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Кредити клієнтам, млн. грн.	59544	55021	68218
Активи банку, млн. грн.	309723	382525	401296
Частка кредитів в загальних активах банку	19,22	14,38	17,00

Динаміка зростання вартості банківських активів та кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 рр. представлений на рисунку 2.5.

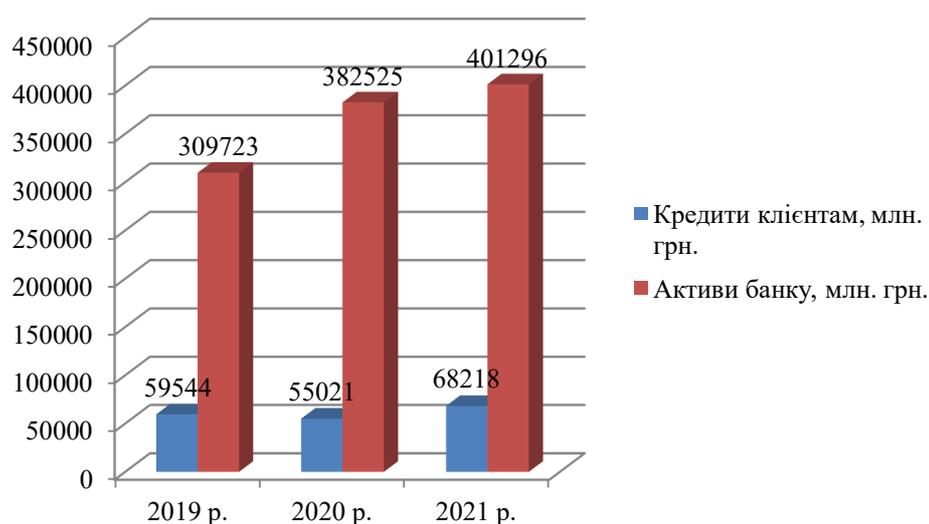

Рис. 2.5. Динаміка зростання вартості банківських активів та кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 рр., млн. грн.

Проаналізувавши місце кредитного портфеля в активах АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки показує, що загальна сума кредитів клієнтам зменшилася з 59,544 млн грн в 2019 році до 55,021 млн грн в 2020 році, а потім зростала до 68,218 млн грн в 2021 році. За той же період активи банку зросли з 309,723 млн грн в 2019 році до 382,525 млн грн в 2020 році, а потім до 401,296 млн грн в 2021 році.

Відношення кредитного портфеля до загальних активів банку зменшилося з 19,22% в 2019 році до 14,38% в 2020 році, а потім знову зросло до 17,00% в 2021 році.

Загалом можна зробити висновок, що відношення кредитного портфеля до активів банку в 2019 році було вищим, ніж в 2020 році, що може бути пов'язане зі змінами в економіці та фінансовому ринку внаслідок пандемії COVID-19. Однак у 2021 році відношення знову зросло, що свідчить про відновлення економіки та підвищення активності в кредитуванні.

Проаналізуємо структуру кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за позичальниками протягом 2019-2021 років в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за позичальниками у 2019-2021 рр, млн. грн.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення, 2021 р. до 2019 р.		Відхилення, 2021 р. до 2020 р.	
				Абсолютне, млн.грн.	Відносне, %	Абсолютне, млн.грн.	Відносне, %
Кредити юридичним особам	6 992	6 097	4358	-2 634	-37,67	-1 739	-28,52
Кредити фізичним особам	69 499	54 967	61 727	-7 772	-11,18	6 760	12,30
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	8 973	7376	12970	3 997	44,54	5 594	75,84
Усього кредити	85 464	68 440	79055	-6 409	-7,50	10 615	15,51

У 2019 році, найбільша частка кредитів (81,5%) була надана фізичним особам, а 8,3% було видано підприємствам малого та середнього бізнесу. Кредити юридичним особам склали 8,2% від загальної суми кредитного портфеля.

Загальна сума кредитів, виданих банком, збільшилась на 15,5% у 2021 році порівняно з 2020 роком та зменшилась на 7,5% порівняно з 2019 роком. Це може свідчити про те, що банк видає кредити з більш обережним підходом в 2021 році в порівнянні з попередніми роками.

Зменшення кредитів, виданих юридичним особам, може бути пов'язане зі складним економічним становищем в країні, зокрема в умовах карантинних обмежень у зв'язку з пандемією COVID-19.

Кредити фізичним особам зросли на 12,3% у 2021 році порівняно з 2020 роком та зменшилися на 11,18% порівняно з 2019 роком. Це може свідчити про те, що банк активно видає кредити населенню в умовах складної економічної ситуації, але при цьому збільшив вимоги до забезпечення кредитів.

Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП) значно зросли на 75,8% у 2021 році порівняно з 2020 роком та збільшилися на 44,54% порівняно з 2019 роком. Це може свідчити про те, що банк спрямовує зусилля на підтримку малого та середнього бізнесу в умовах економічної нестабільності.

У 2021 році відсоток кредитів, виданих підприємствам МСП, становить 16,4%, що є значним збільшенням порівняно з 2019 роком (10,5%) та 2020 роком (10,8%).

Водночас, зменшення кількості виданих кредитів юридичним особам та МСП може бути пов'язане зі складними економічними умовами, які були спричинені пандемією COVID-19.

Динаміка структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за позичальниками у 2019-2021 р.р. представлена на рисунку 2.6.

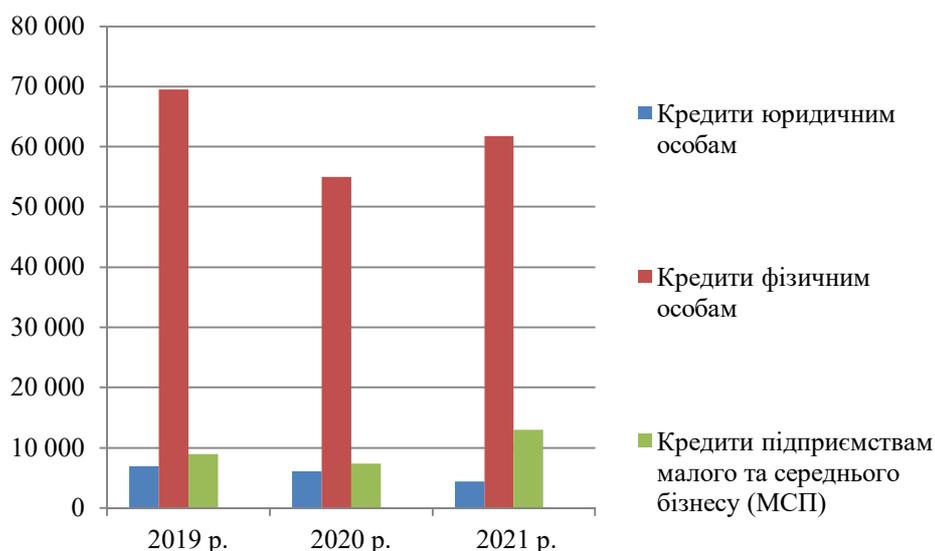

Рис. 2.6. Динаміка структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за позичальниками у 2019-2021 р.р., млн.грн.

Як видно з рисунка, структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за позичальниками зазнала змін у 2021 році. Збільшення частки кредитів фізичним особам та зменшення частки кредитів юридичним особам та МСП вказує на стратегічний курс банку, спрямований на розширення споживчого кредитування та підтримку фінансової стійкості клієнтів у нинішній складній економічній ситуації.

Структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за кредитними продуктами для фізичних осіб наведена у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз структури кредитного портфелю для фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 рр, млн. грн.

Показники	2019 рік	2020 р.	2021 рік	Відхилення, 2021 р. до 2019 р.		Відхилення, 2021 р. до 2020 р.	
				Абсолютне, млн.грн.	Відносне, %	Абсолютне, млн.грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Кредитні картки	51 890	40 609	45 314	-6 576	-12,67	4 705	11,59
Іпотечні кредити	11 467	9 566	9 858	-1 609	-14,03	292	3,05

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7	8
Споживчі кредити	4 148	3 500	5 343	1 195	28,81	1 843	52,66
Кредити на придбання авто	250	35	394	144	57,60	359	1025,71
Інші кредити	498	129	83	-415	-83,33	-46	-35,66
Фінансовий лізинг	1 246	1 128	735	-511	-41,01	-393	-34,84
Усього кредити фізичним особам (за виключенням резервів)	69 499	54 967	61 727	-7 772	-11,18	6 760	12,30

Структура кредитного портфелю для фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» у 2021 році представлена на рисунку 2.7.

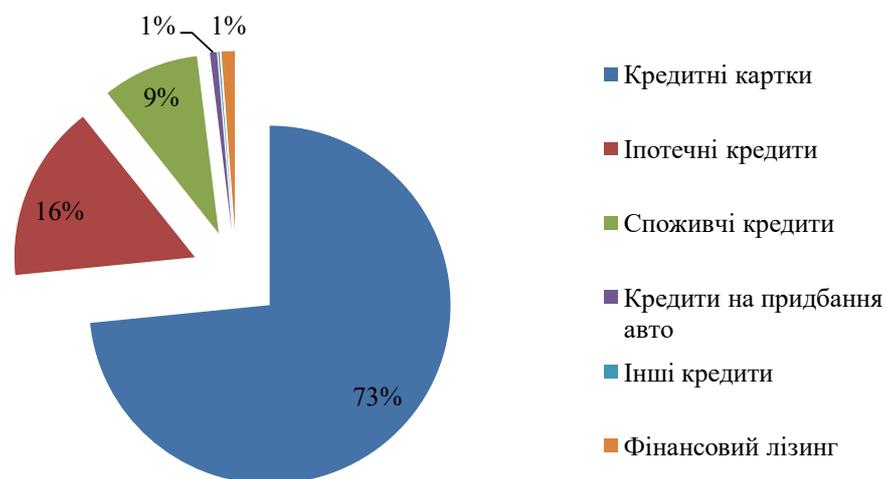

Рис. 2.7. Структура кредитного портфелю для фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» у 2021 році

З таблиці можна зробити наступні висновки про структуру кредитного портфелю для фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 роках.

Кредитні картки є найбільш популярним продуктом серед фізичних осіб, однак їх обсяг у 2021 році зменшився на 12,67% порівняно з 2019 роком. Іпотечні кредити також зменшили свій обсяг відносно 2019 року на 14,03%, але відносно 2020 року зросли на 3,05%.

Споживчі кредити зросли на 28,81% відносно 2019 року і на 52,66% відносно 2020 року. Кредити на придбання авто в 2021 році зросли відносно 2020 року на 1025,71% і на 57,60% відносно 2019 року. Інші кредити і фінансовий лізинг скоротили свій обсяг, при цьому, обсяг інших кредитів зменшився на 83,33% відносно 2019 року.

Загальний обсяг кредитів фізичним особам зросли відносно 2019 року на 12,30%, що свідчить про збільшення попиту на кредитні продукти у банку.

Таким чином, можна зробити висновок, що у 2021 році більшість видів кредитів для фізичних осіб зросли в порівнянні з 2019 роком, хоча є деякі виключення. Найбільш зростаючими продуктами стали кредити на придбання авто та споживчі кредити.

У таблиці 2.13 наведено концентрацію кредитного портфеля клієнтів за галузями економіки корпоративного сегмента та напрямками їх комерційної діяльності.

Таблиця 2.13

Аналіз структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

корпоративного сегмента за галузями економіки у 2019-2021 рр., млн. грн.

Показники	2019 рік	Питома вага, %	2020 рік	Питома вага, %	2021 рік	Питома вага, %	Відхилення, 2021 р. до 2019 р.		Відхилення, 2021 р. до 2020 р.	
							Абсолютне, млн.грн.	Відносне, %	Абсолютне, млн.грн.	Відносне, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кредити юридичним особам	6 992	43,8	6 097	45,25	4 358	25,6	-2 634	-37,67	-1 739	-28,52
Товари народного споживання	1 192	7,47	1 085	8,05	1 226	7,08	34	2,85	141	13,00
АПК та харчова промисловість	1 942	12,16	1 690	12,54	971	5,60	-971	-50,00	-719	-42,54
Інше	3 858	24,17	3 322	24,66	2 161	12,47	-1 697	-43,99	-1 161	-34,95
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу	8 973	56,2	7 376	54,75	12 970	74,9	3 997	44,54	5 594	75,84

Продовження табл. 2.13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
АПК та харчова промисловість	2 316	14,51	2 344	17,40	3 835	22,13	1 519	65,59	1 491	63,61
Товари народного споживання	1 651	10,34	1 419	10,53	3 011	17,38	1 360	82,37	1 592	112,19
Надання побутових, індивідуальних та професійних послуг	2 440	15,28	1 337	9,92	1 371	7,91	-1069	-43,81	34	2,54
Інфраструктура	599	3,75	450	3,34	939	5,42	340	56,76	489	108,67
Інше	1 967	12,32	1 826	13,55	3 814	22,01	1 847	93,90	1 988	108,87
Всього кредитів та авансів клієнтам	15 965	100	13473	100	17328	100	1 363	8,54	3 855	28,61

З таблиці видно, що кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» у корпоративному сегменті збільшився з 2020 року до 2021 року на 28,61% або на 3 855 млн. грн. При цьому, питома вага кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП) зросла з 56,20% у 2019 році до 74,85% у 2021 році, що свідчить про активну підтримку цього сегменту банком.

Однак, питома вага кредитів юридичним особам зменшилась з 43,80% у 2019 році до 25,15% у 2021 році, що означає зменшення кредитування цього сегменту на 37,67% або на 2 634 млн. грн. АПК та харчова промисловість також зменшили свою питому вагу з 12,16% у 2019 році до 5,60% у 2021 році, що означає зменшення кредитування цього сегменту на 50,00% або на 971 млн. грн. Інше також зменшило свою питому вагу з 24,17% у 2019 році до 12,47% у 2021 році, що означає зменшення кредитування цього сегменту на 43,99% або на 1 697 млн. грн.

З іншого боку, питома вага кредитів на надання побутових, індивідуальних та професійних послуг зросла з 15,28% у 2019 році до 7,91% у 2021 році, що означає зменшення кредитування цього сегменту на 43,81% або на 1 069 млн. грн. Проте, загальна кількість кредитів в цьому сегменті

зросла на 34 млн. грн. через збільшення кредитування товарів народного споживання, яке зросло на 141 млн. грн. або на 13%.

Загалом, можна зробити висновок, що кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» корпоративного сегмента за останні три роки має тенденцію до зростання, проте зміни в його структурі відбуваються досить активно. Велику увагу банк приділяє підтримці МСП, що може бути сприятливим для розвитку цього сектору економіки.

Таким чином, у другому розділі був проведений загальний аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», який показує, що банк має стійку фінансову базу та високу прибутковість протягом досліджуваного періоду. Результати аналізу фінансового стану та результатів діяльності банку свідчать про те, що АТ КБ «ПриватБанк» є одним з найбільших банків в Україні зі значними доходами та прибутками, що забезпечує його стійкість та можливість довготермінового розвитку. Аналіз доходів, витрат та прибутку АТ КБ «ПриватБанк» підтверджує високу прибутковість банку, що свідчить про його ефективне функціонування та управління. Враховуючи підвищення чистого прибутку банку протягом 2019-2021 років, можна стверджувати, що кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» є досить ефективним. Аналіз динаміки та структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» свідчить про те, що банк успішно розвиває свою кредитну діяльність, зокрема в сегменті роздрібних позик та кредитів для малого та середнього бізнесу. Це свідчить про адекватну стратегію розширення банку на ринку кредитування та його здатність пристосовуватися до змін.

Висновки з проведеного аналізу дають підстави вважати, що АТ КБ «ПриватБанк» має міцну фінансову базу та здатність зберігати свої лідируючі позиції на ринку українського банкінгу. Банк успішно розвиває свої кредитні послуги, зокрема споживче кредитування для фізичних осіб, активні операції з малим та середнім бізнесом, а також фінансування корпоративного сектору шляхом надання кредитів та лізингу.

Щодо кредитування фізичних осіб, включаючи споживчі кредити, АТ КБ «ПриватБанк» займає лідируючі позиції на ринку, надаючи широкий спектр продуктів і послуг, а також привабливі умови позикового кредитування. Це дозволяє банку залучати нових клієнтів і зберігати високий рівень використання кредитних ресурсів.

У сфері кредитування малого та середнього бізнесу, АТ КБ «ПриватБанк» виявляє активність, надаючи підтримку і фінансові рішення для розвитку підприємств цього сектору. Банк пропонує лізингові послуги, що сприяють придбанню необхідного обладнання та машин для підприємств, а також розвитку їх бізнесу. Це дозволяє залучати нових клієнтів і зміцнювати позиції АТ КБ «ПриватБанк» на ринку підприємницького кредитування. Окрім того, банк зосереджує свою увагу на фінансуванні корпоративного бізнесу на вибірковій основі. Шляхом надання кредитів та лізингу, АТ КБ «ПриватБанк» підтримує проекти та інвестиції корпоративних клієнтів. Банк враховує ризики та потенційність проектів, що дозволяє забезпечити збереження стабільності банку.

Ураховуючи успішність кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» і позитивну динаміку показників, можна зробити висновок про ефективне управління кредитним портфелем. Банк успішно розширює частку на ринку, привертає нових клієнтів та зміцнює відносини зі старими. Досягнення в галузі кредитування фізичних осіб, малого та середнього бізнесу, а також корпоративного сектору свідчать про потужний потенціал банку та його здатність задовольняти потреби різних сегментів клієнтів.

Загалом, результати аналізу кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» свідчать про його успішність та конкурентоспроможність на ринку банківських послуг. Банк має високу прибутковість та ефективно управляє кредитним портфелем, що створює сприятливі умови для подальшого розвитку та зміцнення позицій АТ КБ «ПриватБанк» як провідного банку в Україні.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

3.1. Кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк»: можливості та переваги для клієнтів та банку

Кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк» – це зручний та швидкий спосіб отримання кредиту для клієнтів банку. Завдяки цьому сервісу клієнти можуть отримати необхідну суму коштів без відвідування банку та складного оформлення документів.

Мобільний банкінг – це різновид онлайн-банкінгу, який надає доступ до рахунків та банківських операцій за допомогою мобільного додатку, встановленого на смартфон [70].

«Приват24» – це найпопулярніший в Україні інтернет-банкінг. Працює з 26 березня 2001 року й належить ПриватБанку. Інтернет-банк «Приват24» – це цілодобовий доступ до рахунків клієнтів, що представлений у Каталозі найкращих інтернет-банкінгів України [32].

Інтернет-банкінг «Приват24» надає клієнтам ПриватБанку можливість зручно та легко користуватись безліччю різноманітних послуг без звернення у відділення банку, зокрема:

- перекази на картки Visa та Mastercard;
- мобільні поповнення будь-яких українських операторів зв'язку;
- оплата комунальних та інших послуг;
- керування своїми картками та рахунками як фізичної особи, так і підприємця;
- відкриття депозитів;
- отримання кредитів;
- купівля квитків на поїзд, літак чи автобус;
- оформлення страхування;

– надсилання міжнародних грошових переказів у будь-яку точку світу [49].

При використанні мобільного банкінгу рахунки та гроші клієнтів завжди в безпеці, адже Приват24 шифрує дані, що передаються в банк та приймаються із серверів банку. Для сервісу передбачено багаторівневу систему безпеки. Щоб увійти до Приват24, потрібно ввести пароль від свого облікового запису та підтвердити авторизацію. Для підтвердження буде використано один із таких способів:

- ОТР-пароль;
- дзвінок із банку;
- ПІН-код від активної картки ПриватБанку.

Додатково для додатка «Приват24» можна налаштувати авторизацію за допомогою відбитка пальця або розпізнавання обличчя. Це замінить постійне введення пароля від облікового запису.

Web-версія Приват24 стабільно входить у ТОП-20 найвідвідуваніших сайтів України. Водночас мобільні версії для iOS та Android посідають лідируючі позиції в App Store та Play Google у категорії «Фінанси» [49].

Крім «Приват24» розглянемо наступні мобільні додатки АТ КБ «ПриватБанк», які дозволяють спростити процес організації кредитування.

1. Мобільний додаток «Приват24 для бізнесу» за допомогою якого у меню «Кредити» можна:

- переглядати доступні ліміти кредитування;
- подати заявку на кредит і відстежити статус її виконання;
- перевірити стан заборгованості за чинними кредитними угодами;
- вносити щомісячні платежі.

2. Сервіс «Оплата частинами» – додаток, який дозволяє керувати активними кредитами зі свого смартфона та оформляти нові. Установивши додаток «Оплата частинами», клієнти зможуть:

- переглянути випіску за діючими кредитами «Оплата частинами»;

- підбирати товари для купівлі в кредит і порівнювати ціни в інших банках;
- переглянути історію закритих договорів за сервісом «Оплата частинами»;
- знайти магазини-партнери, у яких можна скористатися сервісом;
- дізнатися про ліміт на купівлі за сервісом;
- збільшувати ліміт на купівлі за сервісом «Оплата частинами»;
- оформити кредит на картку;
- погасити договори достроково.

3. Мобільний додаток «Кредитна історія». Особливості даного додатка:

- доступ до інформації про клієнта у базі Українського бюро кредитних історій;
- повідомлення про надходження нової інформації або запити клієнтських даних кредиторами;
- можливість закрити кредитну історію для нових кредиторів;
- реєстрація загубленого паспорта для захисту від шахрайства;
- підбір оптимальних програм кредитування на основі стану кредитної історії клієнта та вимог кредиторів;
- прямий зв'язок із бюро [49].

Процес кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк» складається з наступних етапів.

1. Оформлення заявки: клієнт може подати заявку на кредит через мобільний банкінг. Для цього необхідно вибрати відповідний розділ в додатку та заповнити необхідну інформацію. Крім того, клієнт може вибрати суму кредиту та термін його повернення.

2. Перевірка кредитної історії: після отримання заявки, банк перевіряє кредитну історію клієнта. Якщо кредитна історія відповідає вимогам банку, то заявка переходить на наступний етап.

3. Рішення про надання кредиту: після перевірки кредитної історії, банк приймає рішення про надання кредиту. Якщо заявка затверджена, клієнт отримує повідомлення про це в мобільному додатку.

4. Укладення угоди: після того, як клієнт отримав підтвердження про надання кредиту, необхідно укласти угоду про надання кредиту. Угода укладається в електронному вигляді, що дозволяє уникнути необхідності відвідувати відділення банку.

5. Отримання коштів: після укладення угоди, клієнт отримує кошти на свій банківський рахунок.

АТ КБ «ПриватБанк» пропонує різні види кредитів для юридичних осіб, які можна оформити через мобільний банкінг. Розглянемо основні з них.

1. Кредити на поповнення обігових коштів:

- Агросезон – використання коштів на будь-які сільськогосподарські потреби від 500 тис. до 20 млн. грн. Графік погашення адаптовано до стадій сільськогосподарського циклу;

- «КУБ» під заставу – низька ставка за кредитом за участі в програмі уряду «Доступні кредити 5-7-9%» або UIRD (3М) + 11% річних за програмою державних гарантій; сума від 100 тис. до 5 млн. грн. із можливістю дострокового погашення без комісії; дистанційне керування кредитом через «Приват24 для бізнесу»;

- кредитний ліміт – до 2 млн грн всього під 1,375% на місяць; пільгові умови для аграріїв, без застави;

- кредитний ліміт «Підприємницький»;

- кредит під депозит;

- кредитна лінія – проценти нараховуються тільки на використану суму лінії; зменшення кредитного ліміту рівними частинами щомісяця, без обов'язкового обнулення траншів; можливість неодноразового використання кредитних коштів у рамках встановленого ліміту.

2. Кредити на капітальні інвестиції:

- кредит на купівлю основних засобів, у т. ч. СГТ;
- лізинг.

3. Державна програма компенсацій. ПриватБанк – учасник державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» – знижена відсоткова ставка завдяки компенсації державою.

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» є ініціативою уряду, в рамках якої банки надають пільгові кредити підприємцям та підприємствам. ПриватБанк є учасником цієї програми, що дозволяє клієнтам отримувати кредити зі зниженою відсотковою ставкою завдяки компенсації, наданої державою.

Програма розрахована на підтримку малого та середнього бізнесу, а також індивідуальних підприємців. За умовами програми, підприємці можуть отримати кредити під ставку 5%, підприємства малого бізнесу – під 7%, а підприємства середнього бізнесу – під 9%. Держава компенсує різницю між звичайною комерційною ставкою та зазначеними пільговими ставками, що дозволяє знизити фінансове навантаження на позичальників.

Участь ПриватБанку у програмі дозволяє клієнтам отримувати кредити за вигідними умовами, що сприяє розвитку підприємництва та зміцненню економічної стабільності. Ця ініціатива допомагає залучати додаткові фінансові ресурси для розширення бізнесу, запуску нових проектів та забезпечення стабільного функціонування компаній.

4. «Кредитування експортерів з частковим покриттям страховкою ПрАТ «Експортно-кредитне агентство» (ЕКА).

Для фізичних осіб ПриватБанк пропонує наступні види кредиту, які можна оформити онлайн за допомогою мобільного додатку:

1. Кредити на будь-що:

- картка «Універсальна»;
- оплата частинами і миттєва розстрочка;
- кредит готівкою.

2. Цільові кредити:

- авто з пробігом;
- нові авто;
- «Оселя» – державна програма іпотечного кредитування [49].

Узагалі, кредитування через мобільний банкінг є зручним та ефективним рішенням як для клієнтів, так і для банківської установи. Клієнти отримують зручний та швидкий спосіб отримання кредиту без необхідності відвідувати відділення банку та заповнювати паперові документи, а банк економить кошти та збільшує ефективність своєї роботи.

Варто відзначити, що АТ КБ «ПриватБанк» є одним з провідних українських банків, який активно впроваджує нові технології та розвиває свій мобільний банкінг. Клієнти можуть користуватися різними банківськими послугами через мобільний додаток, включаючи кредитування, перекази грошей, оплату послуг та багато іншого.

ПриватБанк приділяє значну увагу сфері досліджень і розробок, стимулюючи розвиток інновацій в організації. Зусилля ПриватБанку в цій сфері під час повномасштабного вторгнення були спрямовані на створення нових продуктів та сервісів для клієнтів, які відповідають умовам військового часу. Крім того, банк приймав активну участь у формуванні законодавчого поля, щодо захисту прав позичальників, які втратили майно через повномасштабну військову агресію.

У 2022 році для підтримки населення та бізнесу у період війни банк реалізував низку наступних заходів та програм:

- впровадили нові кредитні програми для фізичних осіб та бізнесу: Кредитні канікули, Вихід з кредитних канікул, Реструктуризація (довгострокова), «латіж 2,5%» (короткострокова реструктуризація) та «Прощення частини боргу», що було високо оцінено суспільством та банк здобув 1 місце у номінації «айкраща кредитна підтримка населення під час війни» від «PaySpace Magazine Awards 2022»;
- активізували підтримку бізнесу через нові та актуалізацію діючих програми фінансування, що дозволило профінансувати 19,8 тис. клієнтів на

23,86 млрд грн. Як наслідок – ПриватБанк піднявся на 5 позицій й зайняв 7-е місце по частці ринку кредитування бізнесу. Зокрема, портфель Агро кредитів збільшився в 4,4 рази з весни 2022 року (на кінець 2022 року 3-тє місце в рейтингу НБУ за об'ємом кредитного портфелю Агро кредитів).

Кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк» має багато переваг для клієнтів та банку. Розглянемо більш детально ці можливості та переваги.

Переваги для клієнтів наступні.

1. Зручність: отримати кредит через мобільний банкінг значно зручніше, ніж звертатися до банку особисто. Клієнти можуть заявити на кредит, не виходячи з дому, в будь-який зручний для них час. Користуватися сервісами інтернет-банкінгу можна з ПК, ноутбука, планшета або зі смартфона. Для цього потрібен лише доступ до інтернету.

2. Швидкість: процес оформлення кредиту через мобільний банкінг значно швидший, ніж традиційний процес оформлення кредиту. Клієнти можуть отримати рішення щодо кредиту протягом кількох хвилин.

3. Відкритість: клієнти можуть отримати повну інформацію про кредитну програму та її умови, включаючи розмір кредиту, строк кредитування, відсоткову ставку, комісії та інші умови.

4. Можливість відслідковувати стан кредиту: клієнти можуть відслідковувати стан свого кредиту через мобільний банкінг, включаючи баланс кредиту та дати платежів.

5. Дистанційне управління картою 24/7. В будь-яку пору доби можна перевірити поточний баланс або проконтролювати стан проведення фінансової операції [70].

Переваги для банку.

1. Ефективність: кредитування через мобільний банкінг значно ефективніше, ніж традиційний процес оформлення кредиту. Банк може обробити більше кредитних заявок за короткий час, що дозволяє збільшити обсяги кредитування та отримати більше прибутку.

2. Менше ризиків: кредитування через мобільний банкінг дозволяє банку зменшити ризики від неплатоспроможних клієнтів та недбалою надання інформації про доходи.

3. Зменшення витрат: кредитування через мобільний банкінг дозволяє банку зменшити витрати на оренду та обслуговування відділень, зарплати працівників, які займаються процесом оформлення кредитів, та інші витрати, що пов'язані з традиційним процесом.

4. Покращення клієнтського сервісу: кредитування через мобільний банкінг дозволяє банку покращити клієнтський сервіс та забезпечити більш якісне обслуговування клієнтів. Клієнти можуть звертатися до банку в будь-який зручний для них час та отримувати відповіді на свої запитання швидко та ефективно.

Узагальнюючи, можна сказати, що кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк» має багато переваг як для клієнтів, так і для банку. Цей процес є швидким, зручним та ефективним, що дозволяє забезпечити більш якісне обслуговування клієнтів та збільшити обсяги кредитування для банку.

Таким чином, кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк» є вигідним як для клієнтів, так і для банку. Для клієнтів цей процес надає безліч переваг, зокрема зручність, швидкість, відкритість, можливість відслідковувати стан кредиту і дистанційне управління картою. Клієнти можуть здійснювати операції в будь-який зручний час, не виходячи з дому, і отримувати повну інформацію про умови кредитування.

З погляду банку, кредитування через мобільний банкінг є ефективним, оскільки зменшує ризики, знижує витрати та покращує клієнтський сервіс. Банк може обробляти більше кредитних заявок за короткий час, зменшувати ризики неплатоспроможних клієнтів і знижувати витрати на оренду та обслуговування відділень.

Отже, кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк» є швидким, зручним та ефективним процесом, що сприяє якісному обслуговуванню клієнтів і збільшенню обсягів кредитування для банку.

3.2. Удосконалення механізму організації процесу кредитування як один із чинників підвищення прибутковості банків

АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком з фокусом на роздрібний сегмент, що активно просуває послуги для малого та середнього бізнесу та вибірково працює в корпоративному секторі. 2022 рік для України в цілому та банку, зокрема, визначається нападом росії та введенням воєнного стану в Україні з 24.02.22 року. Економічна ситуація в країні протягом року характеризується розгортанням наслідків воєнного стану, що перш за все виявляється в зростанні інфляційних процесів, падінні ВВП, тиску на валютний ринок.

Війна призвела до порушення ланцюгів постачання, скорочення пропозиції окремих товарів, збільшення витрат бізнесу, фізичного руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, а також тимчасової окупації окремих територій. Збереження високих цін на енергоносії та рекордні рівні інфляції в країнах-партнерах також значно посилювали ціновий тиск в Україні. На початку війни третина підприємств зупинила діяльність. Причини цього – фізичні руйнування та тимчасова окупація низки територій кількох областей, високий рівень невизначеності та ризиків, розірвання логістичних і виробничих зв'язків, вимушена масова міграція населення. З 2 півріччя економічна активність почала поживляватися, бізнес та населення поволі адаптувалися до нових умов діяльності [49].

Обсяг коштів клієнтів у банках зріс, що забезпечувало стабільно високий рівень ліквідності попри воєнні ризики. Невеликий вплив коштів населення у перші два місяці року через інформаційний тиск компенсувався

зростанням депозитів у березні. Водночас частка коштів на вимогу оновила максимум.

Після початку повномасштабної війни населення знизило попит на кредити. Натомість помірний попит на кредитні ресурси з боку корпорацій зберігся. Кредитуванню бізнесу сприяла держава, поліпшивши умови участі в урядових програмах, зокрема спрямованих на підтримку агросектору та критично важливого для України бізнесу. Також банки активно підтримували клієнтів, запровадивши на початку війни різноманітні програми кредитних канікул, пільгові ставки та тарифи по продуктах, а при виході із кредитних канікул – програми реструктуризації як для масового сегменту, так і для корпоративних клієнтів. З метою визначення основних шляхів удосконалення механізму організації процесу кредитування АТ КБ «ПриватБанку» як одного із чинників підвищення прибутковості банків проаналізуємо кредитний портфель банку за кредитною якістю станом на 31 грудня 2022 року в таблиці 3.1.

Оцінивши очікувані кредитні збитки протягом 12 місяців АТ КБ «ПриватБанк», можна зробити наступні висновки. Загальна кількість кредитів та дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом складає 56 590 млн. грн. Кредити великим позичальникам не мають прострочених платежів. Кредити середнім позичальникам мають прострочені платежі на суму 14 780 млн. грн. Більшість з них (12 675 млн. грн.) прострочені менше ніж 30 днів. Кредити малим позичальникам мають прострочені платежі на суму 3 001 млн. грн., більшість з них (2 906 млн. грн.) прострочені менше ніж 30 днів. Кредити від 1 до 100 млн. грн. мають прострочені платежі на суму 422 млн. грн., більшість з них (373 млн. грн.) мають прострочення від 31 до 90 днів. Кредити менше 1 млн. грн. мають прострочені платежі на суму 36 430 млн. грн., більшість з них (31 639 млн. грн.) прострочені менше ніж 30 днів.

Таблиця 3.1

Аналіз кредитів за кредитною якістю станом на 31 грудня 2022 року

Показники, у млн. грн.	Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	Кредити фізичним особам						МСП	Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	Всього
		Кредити юридичним особам	Кредитні картки	Іпотечні кредити	Кредити на придбання автомобіля	Споживчі кредити	Інші кредити					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
З оцінкою очікуваних кредитних збитків в межах 12 місяців												
Не прострочені, у тому числі:												
Кредити великим позичальникам	-	1 140	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 140
Кредити середнім позичальникам	-	1 983	-	-	-	-	-	12 675	17	-	105	14 780
Кредити малим позичальникам	-	4	-	-	-	-	-	2 906	3	-	88	3 001
Кредити від 1 до 100 мільйонів гривень	-	-	29	373	13	-	7	-	-	-	-	422
Кредити менше 1 мільйона гривень	-	-	31 639	1 257	164	3 208	4	-	-	158	-	36 430
Прострочені менше ніж 30 днів	-	-	745	5	1	31	-	29	-	6	-	817
Всього кредитів та авансів клієнтам з оцінкою очікуваних кредитних збитків протягом 12 місяців	-	3 127	32 413	1 635	178	3 239	11	15 610	20	164	193	56 590
З оцінкою кредитних збитків в межах строку дії кредиту												
не прострочені	-	1 384	5 553	1 448	103	316	2	4 366	134	121	310	13 737
прострочені менше ніж 30 днів	-	7	297	45	4	8	-	96	-	19	7	483
прострочені від 31 до 90 днів	-	9	804	35	4	24	-	213	3	10	23	1 125

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Всього кредитів та авансів клієнтам з оцінкою очікуваних кредитних збитків протягом всього терміну дії договору	-	1 400	6 654	1 528	111	348	2	4 675	137	150	340	15 345
Знецінені кредити												
не прострочені	651	104	286	12	3	2	-	148	-	2	7	1 215
прострочені менше ніж 30 днів	-	-	40	3	-	-	-	20	-	-	3	66
прострочені від 31 до 90 днів	-	-	45	2	-	1	-	82	-	1	20	151
прострочені від 91 до 180 днів	-	141	5 410	85	5	148	-	231	-	10	10	6 040
прострочені від 181 до 360 днів	-	86	383	82	8	117	-	354	4	16	16	1 066
прострочені більше ніж 361 день	167 280	482	1 362	565	23	25	13	191	1	21	60	170 023
Всього знецінених кредитів та авансів клієнтам	167 931	813	7 526	749	39	293	13	1 026	5	50	116	178 561
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки в межах 12 місяців	-	(112)	(1 721)	(48)	(3)	(82)	-	(494)	(1)	(4)	(5)	(2 470)
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки в межах строку дії кредиту	-	(314)	(2 259)	(534)	(36)	(61)	-	(366)	(7)	(47)	(17)	(3 641)
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки - знецінені кредити	(167 435)	(753)	(6 061)	(691)	(37)	(246)	(13)	(905)	(5)	(45)	(110)	(176 301)
Всього кредитів та авансів клієнтам	496	4 161	36 552	2 639	252	3 491	13	19 546	149	268	517	68 084

Порівнюючи дані за кредитною якістю, можна зазначити, що кредити великим та середнім позичальникам є найбільш ризиковими. З оцінкою очікуваних кредитних збитків в межах 12 місяців вони складають відповідно 1 140 млн грн та 14 780 млн грн. Прострочені менше ніж 30 днів кредити також спостерігаються в цих категоріях позичальників.

Кредити малим позичальникам та підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП) мають найбільш низький рівень ризику. З оцінкою очікуваних кредитних збитків в межах 12 місяців вони складають відповідно 3 001 млн грн та 422 млн грн.

З оцінкою кредитних збитків в межах строку дії кредиту можна побачити, що більшість кредитів не прострочені. Однак, прострочені кредити менше ніж 30 днів, 31-90 днів, та більше 90 днів спостерігаються у всіх категоріях позичальників.

Отже, на підставі даних таблиці можна зробити висновок, що портфель кредитів за фінансовим лізингом має певний рівень ризику, зокрема серед великих та середніх позичальників. Проте, кредити малим позичальникам та підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП) є менш ризиковими. Також можна зазначити, що прострочені кредити є проблемою в усіх категоріях позичальників.

Так, кредитний ризик може виникати через погіршення фінансового стану позичальника, відсутність належних організаційних здібностей у його керівництва, недостатню підготовку працівника, який приймає рішення про кредитування, та інші обставини [61].

Станом на 31 грудня 2022 року АТ КБ «ПриватБанк» визнав 167 435 мільйонів гривень резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2021 року: 162 322 мільйони гривень). Протягом 2022 року АТ КБ «ПриватБанк» списав за рахунок резерву 44 мільйони гривень вказаних кредитів (протягом 2021 року: 1 744 мільйони гривень), однак продовжуватиме вживати заходів до повернення списаної заборгованості [49].

Скасування відсотків по кредитах на картках, запровадження кредитних канікул для клієнтів, відміна комісій для торгових підприємств та за зняття готівки, а також комісій за більшість видів платежів клієнтів обумовили зменшення доходів банку, зокрема, порівняно з 2021 роком, процентний дохід за кредитами фізичним особам та чистий комісійний дохід зменшились на 13% та 12% відповідно.

При цьому банк продовжує підтримувати економіку України за рахунок розвитку програм кредитування сільгоспвиробників та критично важливого для України бізнесу. Протягом 2022 року було видано таких кредитів на 23,8 млрд грн, що зумовило збільшення кредитного портфеля та процентних доходів за кредитами юридичним особам.

Аналіз прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2020-2022 рр. представлений в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2020-2022 рр.

Показники	2020 рік, млн. грн.	2021 рік, млн. грн.	2022 рік, млн.грн.	Відхилення, млн. грн. (2022-2021)	Відхилення , млн. грн. (2021-2020)	Темп зростання, %, 2021/2020	Темп зростання , %, 2022/2021
Процентні доходи	33563	35854	43686	7832	2291	106,83	21,84
Процентні витрати	(11961)	(6537)	(3768)	10305	-5424	54,65	-157,64
Чистий процентний дохід	21602	29317	39918	10601	7715	135,71	36,16
Комісійні доходи	27649	35057	32945	-2112	7408	126,79	-6,02
Комісійні витрати	(8888)	(11840)	(12505)	24345	2952	133,21	-205,62
Чистий прибуток	24302	35050	30198	-4852	10748	144,23	-13,84

Як бачимо з розрахунків, які представлені у табл.3.2, не зважаючи на підвищення кредитних ризиків та макроекономічні умови воєнного стану, АТ КБ «ПриватБанк» вдалося досягнути високих результатів за звітний період. Чистий прибуток АТ КБ «ПриватБанку» за 12 місяців 2022 року склав 30,2

млрд грн., що менше порівняно з 2021 роком на 4,85 млрд.грн., або на 13,8%. Чистий прибуток банку залишається максимальним результатом всього банківського сектору України, загальний прибуток якого у 2022 році склав 24,7 млрд грн.

Одним із ключових факторів успішної діяльності будь-якого банку є його здатність ефективно і безпечно кредитувати своїх клієнтів. У разі АТ КБ «ПриватБанк» цей фактор стає ще більш важливим, оскільки банк є одним з найбільших фінансових інститутів в Україні, який обслуговує мільйони клієнтів з різних сфер бізнесу та фінансової діяльності.

Одним з головних викликів, що стоять перед АТ КБ «ПриватБанк», є підвищення прибутковості банку. Для досягнення цієї мети, банк повинен працювати над удосконаленням своїх процесів, включаючи процес кредитування. Удосконалення цього процесу дозволить банку збільшити обсяги кредитування, зменшити ризики неповернення кредитів, а також забезпечити ефективне використання своїх ресурсів.

Розглянемо основні шляхи удосконалення механізму організації процесу кредитування в АТ КБ «ПриватБанк».

1. Постійне впровадження новітніх технологій та інформаційних систем. Зокрема, можна використовувати аналітичні інструменти для збору та аналізу даних про клієнтів, що дозволить банку швидко та ефективно оцінювати кредитний ризик, а також встановлювати оптимальні умови кредитування. Також можна використовувати інтернет-технології для прискорення процесу оформлення кредитів та зменшення адміністративних витрат. Для збільшення прибутковості банку необхідно розширювати свій портфель продуктів та послуг. Наприклад, можна розглянути можливість введення нових кредитних продуктів, які будуть привабливими для клієнтів.

2. Вдосконалення системи оцінки ризиків. Одним з найважливіших елементів процесу кредитування є оцінка ризиків. Для підвищення прибутковості банку необхідно забезпечити якісну оцінку кредитоспроможності клієнтів та мінімізувати ризики неповернення

кредитів. В цьому може допомогти використання аналітичних інструментів та моделей, що дають можливість оцінити ризики індивідуально для кожного клієнта.

3. Використання блокчейн-технологій для підвищення ефективності процесів забезпечення безпеки даних та зменшення часу на їх обробку. Використання блокчейну може допомогти у збереженні та передачі інформації про кредитні операції, а також забезпечити захист даних та підвищити оперативність процесу кредитування.

Одним із способів використання блокчейну є створення децентралізованої платформи для кредитування, де клієнти можуть отримувати кредити безпосередньо від інвесторів. Така платформа може зменшити витрати на кредитування та зробити процес швидшим та ефективнішим. Крім того, використання блокчейну може забезпечити безпеку даних та уникнення можливих фальсифікацій [30].

Інший спосіб використання блокчейну – це використання смарт-контрактів для автоматизації процесу кредитування. Смарт-контракти – це програми, які можуть автоматично виконувати певні дії при виконанні певних умов. У контексті кредитування, смарт-контракти можуть автоматично визначати, чи відповідає клієнт критеріям кредитного ризику, розраховувати відсоткову ставку та інші параметри кредитування.

Крім того, використання блокчейну може допомогти у зменшенні шахрайства в процесі кредитування. Наприклад, можна використовувати блокчейн для підтвердження ідентичності клієнта, що дозволить зменшити кількість фальшивих ідентифікацій, які можуть призвести до шахрайства [12].

4. Забезпечення високої якості кредитного портфеля. Для цього можуть застосовуватися різні методи оцінки кредитного ризику, включаючи аналіз кредитної історії клієнтів, розрахунок коефіцієнта забезпеченості кредитів та визначення ризику збитків від дефолту.

5. Вдосконалити процеси внутрішнього управління та оптимізувати витрати. Адже безперервне використання системи електронного документообігу може допомогти зменшити час на обробку документів та зменшити кількість помилок.

6. Вдосконалення процесу прийняття рішень щодо кредитування. Наприклад, впровадження аналітичної системи, яка б дозволяла проводити аналіз кредитоспроможності потенційних боржників з використанням великої кількості даних, в тому числі даних з інтернету, і зменшувала ризики надання некредитоспроможних кредитів.

7. Покращення ефективності взаємодії з клієнтами. Це може бути здійснене за допомогою впровадження онлайн-систем заявок на кредит, відео-конференцій з клієнтами, електронного документообігу тощо.

8. Запровадження системи моніторингу та аналізу ризиків. Для цього можна використовувати спеціальні програмні засоби, що дозволяють відстежувати фінансовий стан клієнта протягом всього терміну кредитування.

9. Забезпечення високої якості послуг. Це може бути здійснене за допомогою вдосконалення системи контролю якості кредитних послуг, проведення регулярних опитувань клієнтів для виявлення недоліків та шляхів їх вирішення.

10. Оптимізація витрат на кредитування. Для цього можна використовувати автоматизовані системи обліку та аналізу витрат на кредитування, а також проводити регулярний аудит витрат для виявлення можливих знижень витрат на кредитування.

11. Вдосконалення механізмів кредитного моніторингу. Для забезпечення ефективного кредитного моніторингу можна використовувати різноманітні аналітичні та статистичні методи. Зокрема, можна використовувати внутрішні бази даних банку для аналізу кредитного портфеля, а також використовувати зовнішні інформаційні ресурси, щоб підвищити рівень аналітичного обліку та контролю за кредитними ризиками.

12. Лімітування кредитів, що полягає у встановленні максимальної суми кредиту, яку може отримати клієнт від банку. Це допомагає уникнути ризику дефолту, зменшує кредитний ризик банку та забезпечує більш ефективну роботу з позичальниками.

13. Диверсифікація портфеля позичок банку, що означає розподіл ризику між різними видами кредитних операцій та різними клієнтами. Це допомагає знизити ризик збитків в разі дефолту одного або кількох клієнтів.

14. Контроль за використанням кредиту та оперативність при стягненні боргу, що дозволяє банку відстежувати використання отриманого кредиту та вчасно реагувати на можливі проблеми зі стягненням боргу.

15. Страхування кредитних операцій, що дозволяє забезпечити захист банку в разі дефолту клієнта та знизити його збитки.

16. Удосконалити структуру кредитного портфеля: для роздрібного бізнесу доцільно збільшити обсяги кредитування, утримувати і в подальшому та відновлювати продажі за рахунок діджиталізації інструментів обслуговування, збільшення портфелю іпотечних кредитів за рахунок розвитку державних програм (є-Оселя); активізація портфеля автокредитів на вживані авто; для бізнес клієнтів – відновлювати та посилювати кредитування критичних галузей у безпечних регіонах за програмами «5-7-9» та державними гарантіями, відновлювати раніше розраховані ліміти за овердрафтами, збільшувати терміни кредитування за державними програмами кредитування, що дозволить отримувати процентний дохід за такими програмами більш тривалий термін.

17. Формувати додаткові резерви за непогашеними ризиками в активах та більш жорсткими вимогами кредитної політики, оскільки, скоріш за все, кредитні ризики в прогностному періоді будуть зростати.

Застосування цих методів в комплексі дозволяє забезпечити більш ефективну організацію кредитування в банку, знизити ризики та збільшити його прибутковість.

Отже, ситуація в Україні в 2022 році залишається доволі складною та напруженою, втім контрольованою. Продовження воєнних дій на території України, подальше руйнування виробничих потужностей, інфраструктури та житлових будинків, а також невизначеність стосовно тривалості такої ситуації стримує подальший розвиток та відтерміновує активну відбудову. Керівництво стежить за станом розвитку поточної ситуації у зовнішньому середовищі і вживає заходів, за необхідності, для мінімізації будь-яких негативних наслідків наскільки це можливо. Подальший негативний розвиток подій та макроекономічних умов може негативно вплинути на фінансовий стан та результати діяльності банку у такий спосіб, що наразі не може бути визначений.

2022 рік став роком випробування стійкості банківської системи України в надзвичайно складних зовнішніх обставинах, пов'язаних з нападом росії та введенням воєнного стану в Україні з 24.02.22. З першого дня війни банк тримав лінію фінансової оборони України, забезпечуючи безперебійну роботу електронних сервісів, мережі відділень і банкоматів у всіх населених пунктах, де не було прямої воєнної загрози та впроваджуючи заходи для підтримки клієнтів, відмовившись від значної суми доходу.

Однак, як визначено в Основних (стратегічних) напрямках діяльності банків державного сектору на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки (схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України 7 травня 2022 року), у період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки цільові пріоритети банку, як державного банку України, полягають в першу чергу в активній участі у забезпеченні фінансової стабільності України, підтримці та стабільності функціонування банківського сектору, забезпеченні фінансування пріоритетних галузей економіки та безперебійного функціонування підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури, у тому числі таких, що знаходяться у державній власності [49].

Керівництво має стежити за станом розвитку поточної ситуації у зовнішньому середовищі і вживати заходів, за необхідності, для мінімізації будь-яких негативних наслідків наскільки це можливо. Подальший негативний розвиток подій та макроекономічних умов може негативно вплинути на фінансовий стан та результати діяльності банку у такий спосіб, що наразі не може бути визначений.

Таким чином, даний розділ присвячений шляхам удосконалення організації процесу кредитування в банківських установах. В рамках цього розділу були розглянуті дві ключові теми: кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк» та удосконалення механізму організації процесу кредитування як одного з чинників підвищення прибутковості банків.

У розділі було розкрито можливості та переваги кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк». Цей підхід дозволяє клієнтам займатися кредитуванням зручно та швидко, не виходячи з дому. Вони мають доступ до повної інформації про кредитну програму та можуть відстежувати стан свого кредиту у будь-який час. Для банку такий механізм кредитування є ефективним, зменшує ризики та витрати, а також покращує клієнтський сервіс.

Крім того, досліджено удосконалення механізму організації процесу кредитування як одного з чинників підвищення прибутковості банків. Виявлено, що оптимізація процесу кредитування, зменшення ризиків та витрат дозволяють банкам обробляти більше кредитних заявок та збільшувати обсяги кредитування, що призводить до збільшення прибутковості.

Таким чином, розділ 3 розкриває важливі напрями удосконалення організації процесу кредитування в банківських установах. Впровадження кредитування через мобільний банкінг та оптимізація механізму організації процесу кредитування сприяють підвищенню ефективності, зменшенню

ризиків та витрат, а також поліпшенню якості обслуговування клієнтів. Ці заходи допомагають банкам забезпечити більш швидке та зручне отримання кредиту клієнтами, збільшити свою конкурентоспроможність на ринку та здобути більше прибутку.

Загалом, результати розділу показують, що кредитування через мобільний банкінг та удосконалення організації процесу кредитування є важливими чинниками у розвитку банківської сфери. Ці шляхи сприяють поліпшенню взаємодії між банком та клієнтами, забезпечують більш ефективне використання ресурсів та збільшують загальну прибутковість банку. Реалізація цих підходів може стати ключовим фактором успіху для банків у сучасному конкурентному середовищі.

ВИСНОВКИ

Організація процесу кредитування в комерційному банку є складним процесом, який включає в себе багато етапів, принципів та видів кредитних операцій. Комерційні банки здійснюють кредитування з метою отримання прибутку та забезпечення ліквідності. Важливим елементом є формування кредитної політики, яка передбачає встановлення параметрів кредитування, ризиків та управління ними. Шляхи вдосконалення процесу кредитування включають в себе застосування новітніх технологій, автоматизацію процесу, вдосконалення кредитної політики та управління ризиками, підвищення ефективності роботи банку з клієнтами та інші заходи.

1. Комерційні банки здійснюють різноманітні кредитні операції відповідно до певних принципів. Було визначено, що принципи строковості, поверненості, цільового характеру є найважливішими в процесі кредитування. Принципи здійснення кредитних операцій включають принципи економічності, безпеки, розумної ціноутворення, диверсифікації ризиків, забезпечення ліквідності та інші. Відповідно, при розробці кредитної політики комерційних банків необхідно враховувати ці принципи. Також було проаналізовано види кредитних операцій, які здійснюються в комерційних банках. Кожен вид кредиту має свої особливості та вимоги до його використання.

Кредитні операції комерційних банків можуть бути розподілені на кредитування фізичних осіб, кредитування юридичних осіб та кредитування уряду. Функції кредитних операцій включають функцію фінансування, функцію розподілу ресурсів, функцію збереження, функцію стимулювання економіки та інші.

2. Було досліджено організацію процесу кредитування в комерційному банку та визначено, що процес кредитування складається з кількох етапів: збору інформації про клієнта, оцінки кредитного ризику, визначення умов

кредитування та контролю за поверненням кредитних коштів. Організація процесу кредитування в комерційному банку є важливою складовою успішної банківської діяльності. Для ефективної організації процесу кредитування необхідно встановити чіткі критерії кредитування, проводити аналіз кредитоспроможності клієнтів, встановлювати відповідні кредитні ліміти та умови кредитування. Також, важливо мати ефективну систему кредитного моніторингу та контролю, а також здійснювати аналіз кредитного портфеля та ризиків.

3. Було досліджено особливості формування кредитної політики комерційних банків. Формування кредитної політики банку є ключовим етапом в організації кредитного процесу. Особливості формування кредитної політики включають встановлення загальних стратегічних цілей банку, визначення цільових сегментів та типів кредитування, встановлення кредитних стандартів та процедур, визначення критеріїв кредитного ризику та його оцінки, а також встановлення процедур контролю та моніторингу кредитного портфеля. Важливою особливістю є адаптація кредитної політики до змін на ринку та ефективне управління кредитними ризиками.

Кредитна політика – це сукупність принципів та стратегій, за якими банк віддає кредити своїм клієнтам. Однією з особливостей формування кредитної політики є розробка кредитного портфеля, який містить інформацію про всі кредитні операції, які були здійснені банком. Кредитний портфель дозволяє банку контролювати кредитний ризик та забезпечує стабільність фінансового стану банку. Усі вищезазначені особливості формування кредитної політики комерційних банків мають за мету забезпечити ефективне та безпечне кредитування, яке відповідає інтересам банку та його клієнтів.

Одним з найважливіших аспектів вдосконалення процесу кредитування є використання новітніх технологій та інноваційних рішень. Застосування цифрових технологій та автоматизації процесів забезпечує зниження витрат на кредитування та підвищення ефективності процесу. Також важливим є

розвиток онлайн-сервісів, що дозволяють клієнтам банку швидко та зручно отримати кредит та контролювати свій кредитний портфель.

Отже, вдосконалення процесу кредитування в комерційних банках є важливою задачею, яка потребує застосування різних стратегій та інструментів. Застосування новітніх технологій та інноваційних рішень, підвищення кваліфікації кадрів та належний контроль за процесом кредитування є ключовими аспектами, які допоможуть забезпечити ефективне та якісне кредитування, підвищити конкурентоспроможність банку та забезпечити його стабільність та розвиток.

4. Був проаналізований фінансовий стан та результати діяльності АТ КБ «ПриватБанк». Аналіз фінансового стану та результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» вказує на стійкість та успішність банку. За допомогою фінансового аналізу можна оцінити фінансові показники, такі як рентабельність, ліквідність, стабільність та забезпеченість власним капіталом. Таким чином, фінансовий стан та результати діяльності банку є стабільними, що свідчить про ефективність управління банком та його конкурентоспроможність на ринку. Аналіз доходів, витрат та прибутку банку дозволяє визначити тенденції розвитку банку та можливості для його подальшого розвитку.

5. Була проведена оцінка доходів, витрат та прибутку АТ КБ «ПриватБанк» дозволяє з'ясувати фінансові результати банку. Ця оцінка дала змогу зрозуміти джерела доходів, такі як відсотки з кредитів, комісійні від операцій, дохід від інвестицій тощо, а також визначити витрати, пов'язані з операційною діяльністю, адміністративними витратами та іншими факторами. На основі цих даних був обчислений прибуток банку, що є показником його фінансової успішності. Оцінка доходів, витрат та прибутку дозволяє банку виявити сильні та слабкі сторони своєї діяльності, визначити напрямки для поліпшення фінансових показників та досягнення стійкого прибутку.

6. Аналіз динаміки і структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» допомагає оцінити зміни у розмірах та складі кредитних активів банку з часом. Цей аналіз дозволив виявити тенденції у зростанні чи зменшенні кредитного портфеля, визначити структурні зміни в розподілі кредитів за різними секторами економіки, галузями та регіонами. Це дозволяє банку оцінити ризики, пов'язані з концентрацією кредитних активів у певних секторах та групах клієнтів, та вжити необхідні заходи для диверсифікації ризиків.

У другому розділі представлений аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк». Динаміка та структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» також є досить стійкою, з відсутністю значних коливань. Це свідчить про високу якість кредитного портфеля та професійний підхід до його формування.

7. Щодо шляхів удосконалення організації процесу кредитування в банківських установах, можна зауважити, що використання мобільного банкінгу для кредитування є актуальним та перспективним напрямом розвитку. Впровадження цього механізму дозволить забезпечити більш швидко та зручне отримання кредиту клієнтами банку, а також підвищить ефективність роботи банку та знизить витрати на обслуговування клієнтів.

Також одним з чинників підвищення прибутковості банку є удосконалення механізму організації процесу кредитування. В цьому контексті необхідно розробити та впровадити нові методики та підходи до оцінки кредитоспроможності клієнтів, що дозволить знизити ризики та підвищити якість кредитного портфеля банку.

У розділі 3 розглядалися шляхи удосконалення організації процесу кредитування в банківських установах. Розділ розпочався з опису можливостей та переваг кредитування через мобільний банкінг в АТ КБ «ПриватБанк». Такий механізм дозволяє клієнтам швидко та зручно отримувати кредити, що сприяє збільшенню кількості кредитів та заробітку банку.

8. У роботі розглядалося удосконалення механізму організації процесу кредитування як одного із чинників підвищення прибутковості банків. Удосконалення процесу кредитування може привести до зменшення витрат та часу на оформлення кредитів. Також було наведено конкретні приклади технологічних рішень, які допоможуть оптимізувати процес кредитування та знизити його вартість.

Отже, з аналізу кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» можна зробити висновок, що банк є стабільним та має високу прибутковість. Однак, в контексті технологій, які швидко змінюються та потреб клієнтів, удосконалення організації процесу кредитування може допомогти банку зберегти конкурентну перевагу та підвищити ефективність своєї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про активізацію кредитування в Україні: Рішення Ради НБУ від 13 грудня 2017 року № 59-рд / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr059500-17> (дата звернення: 13.05.2023).
2. Про кредитну політику ПАТ «Приватбанк»: Положення, затверджене рішенням Правління АТ КБ «Приватбанк». 2021.
3. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. Верховна Рада України. Київ: Парлам. вид-во, 2005.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 10.05.2023).
5. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. Верховна Рада України. Київ: Парлам. вид-во, 2017.
6. Аналіз банківської діяльності: підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.. Київ: КНЕУ, 2004. 599 с.
7. Банківські операції: підручник / А. М. Мороз та ін. Київ: КНЕУ, 2000. 384 с.
8. Банківські операції: підручник / О. В. Дзюблюк, та ін. Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2009. 696 с.
9. Баранова В. Г. Банківські інноваційні технології: проблеми та перспективи впровадження. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 177–181.
10. Баранова І.І. Кредитування підприємств в комерційних банках. Київ: Центр учбової літератури, 2017.
11. Бережний С.І., Сидоренко А.А. Ефективне кредитування в комерційних банках. Київ: КНЕУ, 2016.

12. Блокчейн у банківській сфері: як нова технологія може вплинути на галузь. URL: <https://mind.ua/openmind/20181733-blokchejn-u-bankivskij-sferi-yak-nova-tehnologiya-mozhe-vplinuti-na-galuz> (дата звернення 12.05.2023).
13. Бондаренко О.І. Організація та управління кредитним ризиком в комерційному банку. Київ: КНЕУ, 2018.
14. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посіб. 6-те вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 318 с.
15. Вдовенко Л.О. Методичні підходи до оцінки ефективності кредитних відносин. *Економіка і суспільство*. Випуск №17. 2018. С.518-522.
16. Владичин У.В. Банківське кредитування. Київ: Атіка, 2008. 648 с.
17. Вовк В.Я., Хмеленко О.В. Кредитування і контроль: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 463 с.
18. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа: підручник. Київ: Знання, 2008. 564 с.
19. Вовчак О. Д., Руцишин Н.М. Банківська справа: навч. посібник. Львів: Новий світ-2000, 2008. 560 с.
20. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М. Банківська справа: навч. посіб. Львів: Новий Світ-2000. 2010. 600 с.
21. Впровадження блокчейну в банківську сферу. Авада-медіа. URL: <https://avada-media.ua/ua/services/vnedrenie-blokcheyna-v-bankovskoy-sfere/> (дата звернення 12.05.2023).
22. Гулик Т. Тенденції розвитку ринку банківських послуг з кредитування корпоративних клієнтів в Україні. *Банківська справа*. 2007. № 6. С. 12-25.
23. Гуцал І.С. Дієвість кредитного механізму в економіці України. Київ, 2004. 29 с.
24. Данилишин Б. Що стримує зростання кредитування в Україні? URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/shcho-strymuye-zrostannya-kredytuvannya-v-ukrayini>. (дата звернення: 10.05.2023).

25. Даньшина Ю. В., Брітченко І. Г. Переваги, можливості та недоліки технології блокчейн. С.106-109.
26. Дмитренко М.Г., Потлатюк В. С. Кредитування і контроль: навч.-метод. посібник (у схемах і коментарях). Київ: Кондор, 2005. 296 с.
27. Доценко І. О. Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 12. ч. 1, 2017. С. 94-98.
28. Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2007. 523 с.
29. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Банківська справа: термінологічний словник. Львів: 2010. 508 с.
30. Застосування блокчейну в банківському секторі. URL: <https://www.bitbon.space/ua/knowledge-base/distributed-ledger-technologies-blockchain/financial-sector/use-of-blockchain-in-the-banking-sector> (дата звернення 12.05.2023).
31. Зінченко О. А., Бондаренко Л. А. Приватбанк на кредитному ринку України. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7248> (дата звернення 10.05.2023).
32. Інтернет-банкінг Приват24. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/company/privatbank/internet-banking/> (дата звернення 11.05.2023).
33. Карбівничий І.В. Теоретичні аспекти формування кредитної політики банку. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. Суми: УАБС НБУ. 2006. № 17. С. 264-270.
34. Карпенко Г.В. Кредитна діяльність вітчизняних банків та можливості їх інтеграції до світової фінансової системи. *Фінанси України*. 2007. № 2. С. 89-96.
35. Колодізев О., Агаджанян А. Оптимізація управління кредитним обслуговуванням клієнтів банку. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2019. № 41. С. 241-248.

36. Коцовська Р. Р., Павлишин О. П., Хміль Л. М. Банківські операції: навч. посібн. Київ: НБУ. Ун-т банк. справи. 2010. 456 с.
37. Кредитний менеджмент в комерційному банку / Є.І. Бабій та ін. Київ: КНЕУ, 2017. С.115-119.
38. Криклій О. А., Мірошніченко О.В. Формування кредитної політики банку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2012. № 3 (15). С. 165-170.
39. Крупка М.І., Євтух Л.Б. Теоретичні аспекти управління механізмом кредитування довгострокових програм розвитку економіки в Україні. *Фінанси України*. 2007. № 1. С.43-57.
40. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: навч. посібник. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2001. 215 с.
41. Любар О.О. Кредитна політика банків: види та моделі. *Вісник університету банківської справи Національного банку України*. 2010. № 3(9). С. 183–185.
42. Малахова О.Л. Банківська система у механізмі кредитного забезпечення підприємницької діяльності. Тернопіль, 2004. 23 с.
43. Мельник К. Бодрян В. Кредитна політика комерційного банку – інструмент досягнення стратегічних цілей. *Інноваційні засади становлення та розвитку економіки, підприємництва і маркетингу*. 2020. С. 137-139.
44. Міхеєва О.О. Кредитування в умовах фінансової кризи. Київ: КНЕУ, 2015.
45. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренєва О.Г. Банківські операції: підручник. Київ: Знання, 2007. 796 с.
46. Мульська О., Руцишин Н. Удосконалення механізму банківського кредитування у контексті регулювання фінансово-економічних дисбалансів в Україні. *Світ фінансів*. 4 (65), 2020. С. 168-182.
47. Нідзельська І.А. Обґрунтування необхідності створення системи супроводу кредитів. *Економіка, фінанси, право*. 2005. № 1. С. 25-27.

48. Онищенко В. О. Основи банківської справи: навч. посіб. Полтава: ПДТУ. 2009. 163 с.
49. Островська Н.С.. Особливості формування кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку в сучасних умовах. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 54. С. 214-220.
50. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення 01.05.2023).
51. Прасолова С.П., Вовченко О.С. Банківські операції: навч. посіб. та практикум. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 568 с.
52. Ренкінг фінансової надійності банків України за 1 квартал 2022 року. URL: <https://youcontrol.com.ua/bank-finscore/2022/1/> (дата звернення 11.04.2023).
53. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк». 2020. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення 12.04.2023).
54. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк». 2021. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення 12.04.2023).
55. Річний звіт АТ КБ «ПриватБанк». 2022. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення 12.04.2023).
56. Рябініна Л.М., Няньчук, Ухлічева Л.І. Банківські операції: навч. посіб. Одеса: ОДЕУ, 2011. 536 с.
57. Савлук М.І., Пуховкіна М.Ф. Банківські операції: підручник. Київ: КНЕУ, 2008. 608 с.
58. Сидоренко В. Кредит: сутність, функції та форми прояву. Світ фінансів. 2009. №3. С. 24-33.
59. Сидоренко В. Передумови, детермінанти і складові оптимізації кредитного процесу в банківській сфері. *Вісник Університету банківської справи НБУ*. 2010. № 2 (8). С.175-181.
60. Сидоренко В. Проблеми організації кредитного процесу в комерційних банках України. *Вісник Університету банківської справи НБУ*. 2009. № 3 (6). С.142-147.

61. Сидоренко В. Сучасні підходи до оцінки ефективності кредитного процесу банку. *Світ фінансів*. 2012. № 1. С. 78–83.

62. Сопко В., Голик М. Удосконалення механізму кредитування як один із чинників підвищення прибутковості банків. Київ. *Вісник економічної науки України*. 2012. №2. С. 153 – 156.

63. Стороженко О.О., Гірченко Т.Д., Шейко О.П. Кредитні операції банків на сучасному етапі економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. № 52-2. С. 128-132.

64. Череп А.В., Андросова О.Ф. Банківські операції: навч. посіб. Київ: Кондор. 2007. 410 с.

65. Чехова І. В. Управління ризиками в банківській діяльності. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. Запоріжжя: ЗІДМУ. 2006. № 6. С. 312-314.

66. Чиж Н. М. Банківські інновації: проблеми та перспективи. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2012. Вип. 9 (33). Ч. 4. С. 67–75.

67. Шадріна О.В. Інновації в кредитному бізнесі комерційних банків. Київ: КНЕУ, 2019.

68. Шаповалова С. І., О. С. Гулак. Блокчейн технології в банківській сфері. *Системи управління, навігації та зв'язку*. 2022. № 1(67). С. 94 - 97.

69. Шевченко В.М. Організація та управління кредитним портфелем комерційного банку. Київ: КНЕУ, 2016. С.192-213.

70. Шиян Д. Банківське кредитування та економічна динаміка. *Банківська справа*. 2009. № 1. С. 27-38.

71. Що таке Інтернет-банкінг? URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/finansovij-menedzment/so-take-internet-banking> (дата звернення 11.05.2023).

ДОДАТКИ